

Indholdsfortegnelse

1. Deltagerliste og program	2
1.1 Deltagerliste.....	2
1.2 Program.....	3
1.3 Landkort over Litauen med markering af rejseruten	9
 Litauen	
2. Praktiske oplysninger	11
2.1 Praktiske oplysninger om Litauen.....	11
2.2 Generelt om Litauen.....	15
3. Håndakter til de enkelte programpunkter i Litauen.....	31
3.1 Baltija Shipbuilding Yard (Odense Stålskibsværft), Klaipeda	31
3.2 Espersen, Klaipeda	33
3.3 LTP-Textdan, Kedainiai.....	34
3.4 Møde med det litauiske parlaments økonomiudvalg	36
3.5 DSV, Vilnius.....	42
4. Baggrund	43
4.1 Hovedbudskaber vedr. dansk/litauisk samarbejde	43
4.2 Ambassadøranalyse - Litauen mellem øst og vest, nord og syd	45
4.3 Status for den litauiske økonomi.....	48
4.4 Outsourcing.....	51
4.5 Arbejdsmarkedsforhold i Litauen	54
4.6 Litauens strukturfondsstrategi.....	58
 Estland	
5. Praktiske oplysninger	62
5.1 Praktiske oplysninger om Estland	62
5.2 Generelt om Estland	64
6. Håndakter til de enkelte programpunkter	66
6.1 Møde med estiske parlaments økonomiudvalg.....	66
6.2 Besøg på SW Mööbel	69
6.3 Frokost med bestyrelsen for Dansk-Estisk Erhvervsklub på KUMU kunstmuseum	72
6.4 Besøg på Saajos Inexa AS.....	74
6.5 Besøg på Det Danske Kulturinstitut	76
7. Baggrund	78
7.1 Forholdet mellem Danmark og Estland.....	78
7.2 Danmarks kommercielle relationer med Estland	79
7.3 Indenrigspolitiske forhold og forfatning.....	81
7.4 Estlands økonomiske og sociale situation.....	85
7.5 Estlands udenrigs- og sikkerhedspolitik	87
7.6 Energisituationen i Estland	89
7.7 Estiske arbejdsmarked.....	92
7.8 Ambassadøranalyse - Koalitionsregeringen Ansip.....	97

1. Deltagerliste og program

1.1 Deltagerliste

Fra Folketingets Erhvervsudvalg:

Kim Andersen (V), formand

Jacob Jensen (V)

Kurt Kirkegaard (V)

Jens Christian Lund (S)

Niels Sindal (S) (25.-27. juni)

Poul Henrik Hedeboe (SF)

Troels Christensen (V)

Mette Gjerskov (S)

Frode Sørensen (S)

Udvalgssekretær Karen Munk Christensen

Udvalgsassistent Per Movritsen

Fra Økonomi- og Erhvervsministeriet:

Økonomi- og Erhvervsminister Bendt Bendtsen (25.-27. juni)

Departementschef Michael Dithmer (25.-27. juni)

Ministersekretær Søren Kryhmand (25.-27. juni)

Fra Udenrigsministeriet:

Jarl Frijs-Madsen, ambassadør, chef for eksport og internationalisering

**SAMLET PROGRAM FOR BESØG
TIL LITAUEN OG ESTLAND AF
FOLKETINGETS ERHVERVSUDVALG
25. - 28. JUNI 2007**

Mandag 25. juni

13.00	Afrejse fra Kastrup med SK2746 til Palanga
15.10	Ankomst til Palanga lufthavn
16.15 – 17.15	Virksomhedsbesøg, Baltija Shipbuilding Yard (skibsværft)
17.30	Check-in Hotel SAS Radisson i Klaipeda
18.00 – 19.00	Briefing om Litauen ved ambassadøren, Hotel Radisson (konferencelokale)
19.00 – 19.30	Til fods gennem byen til Restaurant Memelis
19.30	Økonomi- og Erhvervsminister Bendt Bendtsen er vært for middag, hvortil danske erhvervsfolk i det vestlige Litauen inviteres

Tirsdag 26. juni

- 08.30 Afgang med bus fra hotellet
- 09.00 Virksomhedsbesøg i Klaipeda, Espersen (fiskeindustri)
- 10.15 Afgang mod Kedainiai i bus (frokost indtages i bussen)
- 12.30 Virksomhedsbesøg i Kedainiai, LTP-Textan
(møbeltekstilvirksomhed)
- 13.45 Afgang med bus mod Vilnius
- 15.45 Check in på hotel SAS Radisson Astoria i Vilnius
- 16.30 Gåtur i Vilnius' gamle bydel inklusiv besøg på Carl-Henning
Pedersen udstilling
- 18.30 Middag med "Danish Business Club"

Onsdag 27. juni

- 08.30 Afgang med bus fra hotellet til Parlamentet, Seimas
- 09.00 - 10.00 Møde med litauiske Økonomiudvalg
- 10.15 Rundvisning på KGB-museet
- 11.00 Afgang med bus fra museet
- 11.30 Virksomhedsbesøg i Vilnius, DSV (logistik-virksomhed) (inkl. let frokostarrangement)
- 13.15 Transfer til Vilnius lufthavn
- 14.40 Afrejse med BT 333 til Tallinn
- 16.10 Ankomst til Tallinn lufthavn fra Vilnius
Transfer (bus) til Hotel Telegraaf
- 17.45 Gåtur gennem Tallinns gamle bydel fra hotel til ambassaden
(ledsaget af ambassadør Kirsten Geelan og ambassaderåd Johan Friis)
- 18.15 Introduktion til Estland ved ambassadør Kirsten Geelan
- 19.15 Middag på ambassaden med deltagelse af danske og estiske politikere og erhvervsfolk
- 22.15 Transport (bus) retur til hotel

Torsdag 28. juni

Før 8.45	Check ud fra hotel (bagage opbevares i bus indtil afgang fra Tallinn)
08.45	Afgang (bus) fra hotel
09.00-10.00	Møde med estiske parlaments økonomiudvalg
10.00	Transport (bus) fra Parlamentet til SW Mööbel AS, Vana Narva mnt. 28, Maardu
10.30-11.30	Besøg på SW Mööbel AS (møbelproduktion)
11.30	Transport til KUMU kunstmuseum
12.00-13.00	Frokost med bestyrelsen for Dansk-Estisk Erhvervsklub på KUMU kunstmuseum
13.00	Transport (bus) fra KUMU til Saajos Inexa AS, Paldiski mnt. 31, Keila
14.00-15.00	Besøg på Saajos Inexa A/S (metaldøre)
15.00	Transport (bus) fra Saajos Inexa AS til Det Danske Kulturinstitut
15.30	Besøg på Det Danske Kulturinstitut/kort introduktion ved Instituttets leder, Silvi Teesalu efterfulgt af gåtur i Tallinns gamle bydel
16.30 -17.00	Transfer (bus) fra Kulturinstitutet til Tallinn lufthavn
18.10	Afrejse med OV145 til København
18.45 (dansk tid)	Ankomst til Kastrup lufthavn

1.3 Landkort over Litauen med markering af rejseruten

LITAUEN

25.-27. JUNI 2007

Praktiske oplysninger, håndakter og baggrund

2. Praktiske oplysninger

2.1 Praktiske oplysninger om Litauen

Alarm	Ring 112 <i>(Konsulær nødtelefon +370 699 400 51)</i>
At færdes i Litauen	Man færdes med samme agtpågivenhed som i Danmark.
Aviser og dagblade	De store hoteller har oftest internationale aviser liggende fremme. Eneste lokale engelsksprogede avis er The Baltic Times.
Byer: - Klaipeda	Klaipeda er den tredjestørste by i Litauen med ca. 190.000 indbyggere. Byen ligger i det vestlige Litauen ved Østersøen og udmærker sig især ved den store havn, som er den nordligste isfri havn i området og den største containerhavn i Baltikum. Fra Klaipeda havn er der regelmæssige forbindelser til Sverige, Danmark, Tyskland og Polen. Området omkring Klaipeda tiltrækker om sommeren en del lokale og udenlandske turister, der især holder til i badebyen Palanga, 20-30 minutters kørsel fra Klaipeda. Byen har flere gymnasier, et universitet og den første Free Economic Zone i Litauen. Der er mange danske erhvervsaktiviteter i Klaipeda.
- Kedainiai	Kedainiai er en mindre provinsby beliggende i det centrale Litauen nord for landets næststørste by, Kaunas. Byen, der har ca. 32.000 indbyggere, er en af de ældste byer i Litauen med en imponerende gammel bykerne og med 7 naturreservater liggende rundt om byen. Byen er kendt for et aktivt erhvervsliv.
- Vilnius	Hovedstaden Vilnius er Litauens største by med ca. 550.000 indbyggere (850.000 hvis man regner oplandet rundt om byen med). Som hovedstad er byen det politiske, økonomiske og kulturelle centrum i Litauen. Vilnius breder sig over et 392 km ² stort område, hvor 43% består af grønne områder. I centrum finder man den smukke, gamle bydel, som er indskrevet på Unescos kulturarvs liste, og som er den største i Østeuropa. Vilnius skal være Europæisk Kulturby i 2009.
Den Danske	Den Danske Erhvervsklub blev stiftet i midten af 1990'erne og er én af de

Erhvervsklub	<p>ældste erhvervsklubber i Litauen. Klubbens formål er at sikre et aktivt netværk mellem dansk erhvervsliv og danske virksomheder i Litauen samt at arbejde for danske erhvervsinteresser i landet. Klubben har ca. 55 aktive medlemmer og der afholdes omkring 10 arrangementer per år. Til møderne inviteres typisk en foredragsholder og aftenen rundes af med fællesspisning. Klubben har en bestyrelse, hvor bankdirektør Steen T. Nielsen (Nordea Bank) er formand. Den danske ambassade fungerer som sekretariat.</p>
Drikkepenge	<p>Det forventes normalt, at man giver 5-10% af regningens størrelse i drikkepenge på restauranter og barer.</p>
Drikkevand	<p>Drikkevand bør købes på flaske, selvom vandet fra hanerne en del steder er filtreret. Tandbørstning kan ske med vand fra hanen.</p>
Hoteladresser	<p>SAS Radisson Klaipeda Sauliu Street 28 LT-92231 Klaipeda Tlf.: +370 46 490 800 Fax: +370 46 490 815 Web: www.radissonsas.com E-mail: sales.klaipeda@radissonsas.com</p> <p>SAS Radisson Astorija, Vilnius Didzioji 35/2 2001 LT-01128 Vilnius Tlf.: +370 5 21 21 110 Fax: +370 5 21 21 762 Web: www.radissonsas.com E-mail: sales.vilnius@radissonsas.com</p>
Indkøb	<p>De fleste supermarkeder såsom Maxima, Iki og Rimi har længe åbent (7-22). Enkelte har døgnåbent. Der kan med fordel købes rav og linned i Litauen.</p>
KGB museum	<p>Bygningen, der husede det frygtede sovjetiske efterretningssvæsen KGB, er i dag omdannet til museum og fremstår som monument over kommunismens grusomheder. Et besøg i kældrene under bygningen, der rummer de tidligere tortur- og fangekældre, er ikke for sarte sjæle.</p>
Kontaktpersoner	<p>Den Danske Ambassade T. Kosciukos 36 LT - 01100 Vilnius Telefon: (+370 5) 264 8760 Fax: (+370 5) 231 2300 E-mail: vnoamb@um.dk</p>

Web: www.ambvilnius.um.dk

Ambassadør Eva Janson
E-mail: evajan@um.dk
Direkte telefon: (+370 5) 264 8763
Mobiltelefon: (+370) 699 400 50
Ambassadesekretær Nikolaj Harris
E-mail: nikhar@um.dk
Direkte telefon: (+370 5) 264 8770
Mobiltelefon: (+370) 699 400 52

Konsulær nødtelefon (+370) 699 400 51

Øvrigt udsendt personale på ambassaden:
Konsul: Birgitte Bork
Forsvarsattaché: Victor Rasmussen

- Lokal tid** GMT + 2. (Litauen er 1 time foran Danmark.)
- Rygning** Fra 1. januar 2007 indførtes rygeforbud på offentlige kontorer, på restauranter og barer.
- Strømstyrke** 220V, 50 Hz AC. Der bruges samme stik som i Danmark.
- Telefon og e-post** Kaldenummer fra Litauen til Danmark er: +45 - abonnementsnr.
Kaldenummer fra Danmark til Litauen er: +370 - abonnementsnr.
- Mobiltelefoner har en bred og god dækning i Litauen og kan anvendes overalt.
Der er mulighed for e-mail/internetforbindelse fra hotellerne.
- Transport** Taxakørsel er billigt i Litauen. Billigst er det, hvis man bestiller en taxi i forvejen, hvorimod det er dyrere at praje en taxa på gaden.
Mange hoteller, restauranter, barer mm. bestiller gerne en taxa efter ønske.
- Taxa i Klaipeda:
+370 46 31 12 11
+370 46 21 14 11
- Taxa i Vilnius:
+370 5 240 00 04
+370 5 210 55 55
- Tøj** Den almindelige beklædning i Litauen er forholdsvis formel, især ved forretningsmøder og officielle begivenheder anbefales jakkesæt og slips.

Vaccinationer	Der er ingen formelle vaccinationskrav ved indrejse til Litauen, men man anbefaler en difteri- og tetanusvaccination (stivkrampe).
Valuta	Møntenheden er litas (LTL). Der går 100 centas/centai på 1 litas.
Kreditkort	Litas er bundet til euroen, og omregningen fra litas til danske kroner sker ved at gange priserne med 2,16. Dvs. LTL 100 = DKK 216.
Hæveautomater	Internationale kreditkort kan benyttes på hoteller, i de fleste forretninger og restauranter. Hæveautomater er at finde overalt.
Vejrforhold	Klimaet i Litauen er semi-kontinentalt med store temperatursvingninger. Sommeren er lang og varm og temperaturer på ca. 25 grader er normalt. Dog kan der være store forskelle på klimaet ved kysten og i hovedstaden.

2.2 Generelt om Litauen

Geografi	
Hovedstad	Vilnius
Areal	65.200 km ² (Danmark 43.000)
Indbyggertal	3,4 mio.
Befolkning	84 pct. litauere, 7 pct. polakker, 6 pct. russere, 3 pct. andre
Sprog	Litauisk
Religion	Romersk-katolsk (primært), russisk-ortodoks, protestanter m.fl.

Økonomi	
BNP pr. capita	Euro 6.290 (2006)
Vækst i BNP pr. capita	7,5 pct. (2006) 7 pct. (skøn 2007)
Valuta	Litas
Valutakurs	(1 EURO = 3,45 LTL; bundet til Euro'en)

Regering	
Statsoverhoved	Præsident Valdas Adamkus (siden juli 2004)
Regeringsleder	Premierminister Gediminas Kirkilas (Socialdemokraterne)
Udenrigsminister	Petras Vaitiekunas (karrierediplomat, udpeget af National Farmers Union)

Indenrigspolitisk situation:

Litauen er et velfungerende parlamentarisk demokrati med fri presse og uafhængige domstole. Det 141 sæder store parlament vælges hvert fjerde år. Samtlige parlaments- og præsidentvalg siden 1992 har været afholdt i overensstemmelse med internationale krav til frie og retfærdige valg.

Præsidenten vælges for en 5-årig periode, og har bl.a. kompetencer på det udenrigspolitiske område. Præsidenten udnævner statsministeren, der efter godkendelse i parlamentet sammensætter sin regering.

Ved præsidentvalget i juni 2004 genvandt landets præsident fra 1997-2002, Valdas Adamkus, præsidentposten.

I oktober 2004 afholdtes det seneste parlamentsvalg. Her vandt det nye populistiske New Labour, ledet af den russiskfødte forretningsmand Viktor Uspaskich, en jordskredssejr. En koalitionsregering bestående af Socialdemokratiet, De Socialliberale, New Labour og National Farmers Union tiltrådte efter lange forhandlinger i december 2004. De konservative havde et godt valg, og blev det største oppositionsparti.

Samarbejdet i regeringskoalitionen var præget af interne magtkampe og kriser. I slutningen af maj 2006 trådte premierminister Brazauskas' regering tilbage bl.a. som følge af alvorlige anklager mod New Labour om skattesvig. Hermed satte den 74-årige Algirdas Brazauskas, ”grand old man” i litauisk politik, punktum for en bemærkelsesværdig politisk karriere, der siden uafhængigheden i 1991 har givet ham 6 år som premierminister og 5 år som præsident. Krisen har ramt New Labour hårdt, der har set mange af sine parlamentsmedlemmer forlade partiet til fordel for andre partier.

Efter flere mislykkede forsøg på at danne en bred koalitionsregering lykkedes det Gediminas Kirkilas, socialdemokrat og tidligere forsvarsminister, i midten af juli 2006 at danne en centrum-venstre mindretalsregering bestående af Socialdemokratiet, National Farmers Union, Liberal Centrist og Civil Democracy. Civil Democracy har siden slået sig sammen med National Farmers Union.

Vælgernes reaktion på Kirkilas-regeringen har været positiv. Specielt er Socialdemokratiet gået frem, og er nu igen i meningsmålingerne blevet landets største parti. Kirkilas egen popularitet i befolkningen er ligeledes steget betydeligt. Samtidig er den socialdemokratiske gruppe i parlamentet igen den største på grund af tilkomsten af frafaldne medlemmer fra andre partier. Kirkilas har styrket sin position internt i partiet, efter han blev valgt som partiformand under Socialdemokratiets kongres i maj 2007.

Vigtigt for regeringens stabilitet er det tætte samarbejde mellem Socialdemokratiet og De Konservative. Partierne har indgået en samarbejdsaftale, der dækker en række politikområder - først og fremmest en hårdt tiltrængt reform af de højere uddannelser, korruptionsbekæmpelse, en særlig handlingsplan for at begrænse emigration og motivere dem, der er rejst til udlandet, til at vende tilbage, finanspolitik, familiepolitik m.v.

Næste parlamentsvalg vil skulle afholdes senest i efteråret 2008.

Udenrigspolitisk situation:

Med indtrædelsen i EU og NATO i foråret 2004 realiserede Litauen sine to største udenrigspolitiske målsætninger efter uafhængigheden i 1991.

I oktober 2004 underskrev lederne af alle de store politiske partier i Litauen en aftale om de vigtigste målsætninger for litauisk udenrigspolitik i 2004-2008. Aftalen lægger op til en fortsættelse af den hidtidige udenrigspolitiske linje med fokus på EU og NATO. Fuld integration i NATO's strukturer, optagelse i EURO- og Schengen-zonen samt effektiv udnyttelse af pengene fra EU's strukturfonde står højt på dagsordenen.

Litauen har generelt et godt forhold til dets nabolande, og støtter pro-demokratiske kræfter i Ukraine, Belarus og landene i det sydlige Kaukasus.

Forholdet til Rusland er traditionelt rimeligt godt, om end relationerne på energiområdet giver anledning til gnidninger. Rusland stoppede i sommeren 2006 for råolieleverancerne til et stort litauisk olieraffineri via Druzhba-olierørledningen. De økonomiske konsekvenser for Litauen er betydelige. Rusland angiver tekniske problemer som årsagen, men Litauen antyder,

at Rusland bruger sagen politisk. Fra litauisk side forsøger man at få EU til at rejse sagen over for Rusland i et forsøg på at presse Moskva til at tage skridt til at genoptage forsyningerne.

I det hele taget står energi og diversificering af forsyningskanalerne højt på den politiske dagsorden. Fra litauisk side arbejder man på en række projekter, der skal gøre Litauen mindre sårbare på energiområdet, hvoraf de vigtigste er: 1) Etablering i samarbejde med de baltiske lande og Polen af en ny (vestlig) atomreaktor til afløsning af Ignalina-værkets sidste reaktor, som skal lukkes senest ved udgangen af 2009, 2) opkobling til det europæiske elnet via Polen og 3) el-ledning mellem Litauen og Sverige under Østersøen.

Litauen deltager aktivt i internationale operationer, og har ca. 240 soldater udsendt, heraf 61 i Irak (sammen med den danske bataljon) og 138 i Afghanistan, hvor det såkaldte Ghor Provincial Reconstruction Team siden juni 2005 har været under litauisk ledelse. Dertil kommer mindre bidrag til internationale missioner i Kosovo, Bosnien og Georgien. I august 2007 vil Litauen reducere sit bidrag i Irak og i stedet styrke indsatsen i Afghanistan bl.a. med indsættelse af specialstyrker.

Økonomisk situation:

Litauen havde i 2006 en økonomisk vækst på 7,5% og var således én af Europas hurtigst voksende økonomier. En lidt lavere vækst på ca. 7 % ventes for 2007. Litauen udmærker sig ved at have en relativt veluddannet arbejdsstyrke samt en veludviklet infrastruktur. Verdensbanken placerer Litauen blandt de tyve bedste lande i verden at investere i.

I februar 2002 skiftede Litauen fastkursstilknytning fra dollar til euro, og i juni 2004 indtrådte Litauen i EU's valutakursmekanisme, ERMII. Litauen var tæt på at blive optaget i EURO-zonen pr. 1 januar 2007, men må vente, fordi landet med en beskedent margin ikke overholdt EU's krav på inflationsområdet. Regeringen vil fortsætte sin stramme finanspolitik og målsætningen er at introducere euro hurtigst muligt, formentlig tidligst i 2011.

Fastkurspolitikken og den stramme pengepolitik har medført, at inflationen i Litauen hidtil har ligget på et meget lavt niveau. Den kraftige økonomiske vækst, det stærkt stigende privatforbrug og de stigende energipriser har dog betydet, at inflationen i 2006 steg til 3,8 %. Arbejdsløsheden, der i 2006 var 5,6%, falder stødt, og der meldes om mangel på arbejdskraft i de større byer. Emigration af litauisk arbejdskraft, der tager til Vesteuropa og USA lokket af højere lønninger, påvirker arbejdsløsheden og er med til at presse lønningerne opad. Gennemsnitslønnen ligger på 3.740 DKK, mens mindstelønnen er ca. 1.300 DKK.

Den litauiske eksport og import er vokset støt siden EU-optagelsen i 2004. De største eksportvaregrupper er mineraler, fødevarer, maskiner og tekstiler. EU er Litauens vigtigste eksportmarked og aftog i 2006 ca. 63% af den samlede litauiske eksport.

Danske virksomheder har i stort omfang set mulighederne i etablering på det litauiske marked, hvilket bedst illustreres ved, at Danmark er én af de største udenlandske investorer i Litauen. I alt har over 250 - 300 danske virksomheder investeret i Litauen.

Den danske eksport til Litauen i 2006 steg med hele 58% - kun overgået af eksporten til Hong Kong. Eksporten beløb sig til 2.838 mio. DKK, hvilket er 1.037 mio. DKK mere end i 2005. Det flotte resultat er båret af en stigning inden for flere varegrupper inklusiv maskiner, udstyr til telekommunikation og plast- og gummiprodukter. Den danske import fra Litauen er også stigende, og var i 2006 ca. 2.300 mio. DKK.

Landebeskrivelse for Republikken Litauen

Geografi

Hovedstad:	Vilnius
Areal:	65.200 Km ²
Indbyggertal:	3,4 mio.
Befolkning:	84 pct. litauere, 7 pct. polakker, 6 pct. russere, 3 pct. andre.
Sprog:	Litauisk
Religion:	Romersk-katolsk (primært), russisk-ortodoks, protestanter m.fl.

Økonomi

BNP pr. capita:	EURO 6.290 (2006)
Vækst i BNP:	7,5 pct. (2006), 7 pct. (skøn 2007)
Valuta:	Litas (bundet til Euroen, 1 EURO = 3,4528 LTL)

Regering

Statsoverhoved:	Præsident Valdas Adamkus (siden juli 2004)
Regeringsleder:	Premierminister Gediminas Kirkilas (Socialdemokratiet)
Udenrigsminister:	Petras Vaitiekunas (karrierediplomat, udpeget af National Farmers Union)

1. Bilaterale relationer til Danmark

Der er meget tætte relationer mellem Danmark og Litauen. Sammen med de andre nordiske lande har Danmark siden Litauens uafhængighed ydet en omfattende politisk, økonomisk og moralsk støtte til landet. Den hurtige opnåelse af EU- og NATO-medlemskab kan bl.a. tilskrives denne støtte.

Danmark bidrog i perioden 1990-2003 med 1,8 mia. kroner i bilateral bistand til Litauen, og har dermed været den største bilaterale donor til landet.

Litauen har et tæt samarbejde med Danmark på forsvarsområdet. Både i Kosova, i Irak og i Afghanistan arbejder litauiske og danske enheder sammen.

Daværende præsident Paksas var den 2. maj 2003 på arbejdsbesøg i Danmark, Folketingets formand deltog i et møde med nordiske og baltiske kolleger den 24.-26. august 2003 og udenrigsminister Per Stig Møller deltog 20.-21. april 2005 i NATO's uformelle udenrigsministermøde i Vilnius. Statsminister Anders Fogh Rasmussen deltog i et møde i Vilnius med nordiske og baltiske kolleger den 23. marts 2004, samt besøgte Litauen den 2. maj 2005, hvor han mødtes med præsident Valdas Adamkus.

2. Historie, geografi og befolkning

Historie

Litauen blev første gang nævnt i historiske kilder i 1009, og blev forenet af storhertug Mindaugas i 1236. Han lod sig døbe i 1253, og det blev starten på kristendommens indførelse i Litauen. I 1387 giftede den litauiske storhertug Jogaila sig med Polens dronning Jadwiga, og et litauisk-polsk kongerige blev skabt. Litauens storhedstid lå i slutningen af 1500-tallet med økonomisk velstand, et liberalt styre og kulturel opblomstring. Vilnius Universitet blev etableret i 1579, og med det fulgte trykning og udgivelse af bøger.

Det, der begyndte som en personalunion mellem de to stater, blev en stadig stærkere integreret union med en polsk overklasse også i Litauen. Polens delinger i 1772, 1793 og 1795 bragte størstedelen af Litauen under Rusland, og Litauen forsvandt fra landkortet som nation indtil Første Verdenskrig.

Rusland førte en repressiv politik i Litauen og landet blev styret af russiske embedsmænd. Bønderne var livegne og undertrykte. I perioden 1864-1904 var det forbudt at trykke bøger på litauisk og anvende det litauiske alfabet. Russisk blev undervisningssproget i skolerne. Russificeringen af Litauen skabte en litauisk nationalfølelse, hvorved der skete en opblomstring af litauisk kultur, tradition og sprog. Den 16. februar 1918 erklærede Litauen sig uafhængig, hvilket førte til uafhængighedskrige imod Den røde Armé på den ene side og den polske hær på den anden side. Den nuværende hovedstad Vilnius og området heromkring blev besat af Polen og annekteret i 1922.

Litauens uafhængighed sluttede med Molotov-Ribbentrop pagten i 1939, der gjorde Litauen til sovjetisk indflydelsesområde. Litauen blev den 15. juni 1940 besat af og den 3. august 1940 optaget i Sovjetunionen. Efter krigsudbruddet mellem Tyskland og Sovjetunionen i juni 1941 gjorde Litauen opstand mod den sovjetiske besættelse og erklærede sig uafhængig igen, men blev kort efter okkuperet af Tyskland. Under den tyske besættelse blev hovedparten af den betragtelige jødiske befolkning udryddet. Mange var dog forinden blevet deporteret til Sibirien.

I 1944 tvang den røde hær Tyskland ud af Litauen, og Litauen blev igen annekteret som republik i Sovjetunionen, hvorefter ”sovjetiseringen” af Litauen fortsatte bl.a. med omfattende arrestationer og deportationer til følge. Fra 1944 til 1953 opererede en talstærk partisanbevægelse i de litauiske skove og landdistrikter. Op mod 10.000 frihedskæmpere menes at være blevet dræbt i træfninger med sovjetmagten.

I 1988 dannedes reformbevægelsen Sajudis, der vandt bred opbakning i befolkningen. Bevægelsens målsætninger blev hurtigt udvidet til også at omfatte genskabelsen af Litauens uafhængighed. En del af bevægelsens krav blev imødekommet af Litauens Øverste Sovjet, herunder anerkendelse af litauisk som officielt sprog, forrang for litauisk lovgivning i forhold til sovjetisk lovgivning og en erklæring om, at den litauiske sovjetrepublik indlemmelse i Sovjetunionen var ugyldig. Politiske partier blev tilladt, restriktionerne mod religionsudøvelse blev lempet. Inden for kommunistpartiet var der ligeledes kræfter, der arbejdede for uafhængigheden. I 1989 brød man med kommunistpartiet i Moskva, og som den første sovjetrepublik

dannede Litauen et uafhængigt kommunistparti. Partiet blev senere omdøbt til Det Demokratiske Arbejderparti.

Bruddet med det sovjetiske kommunistparti blev støttet af et flertal i den øverste litauiske sovjet, og der blev udskrevet valg i begyndelsen af 1990, hvor uafhængige kandidater fik mulighed for at deltage. Ved valget fik tilhængerne af uafhængigheden et overvældende flertal, og reetableringen af uafhængigheden blev erklæret den 11. marts 1990.

Uafhængigheden blev ikke anerkendt af Sovjetunionen, som iværksatte en økonomisk blokade mod Litauen. Olie- og gasforsyningerne blev stoppet. I januar 1991, da den politiske situation i Litauen var meget ustabil, blev antallet af sovjetiske tropper kraftigt forøget. Tropperne besatte de strategisk vigtige steder som pressehuset og tv-tårnet, men deres forsøg på at vælte uafhængighedsregeringen mislykkedes.

Efter kupforsøget i Moskva i august 1991 blev det sovjetiske kommunistparti forbudt, og de vestlige lande genoptog de diplomatiske forbindelser med Litauen.

Geografi

Litauen ligger i Europas geografiske centrum ved østkysten af Østersøen. Landet har en kystlinie på 90 km, grænser mod nord til Letland, mod øst og syd til Belarus og mod sydvest til Polen og Kaliningrad-eksklaven, der er en del af Rusland. Litauens areal er med 65.200 km² det største af de tre baltiske lande og halvanden gange Danmarks areal. Landet udgøres af bakket lavland (højeste punkt ca. 300 m), 30% er dækket af skov, og det gennemløbes af floderne Neris og Nemunas. Klimaet er noget mere kontinentalt end i Danmark. Gennemsnitstemperaturen er på 6,1° C, koldest i januar med -4,9° C og varmest i juli med 17° C.

Litauen har 3,4 mio. indbyggere, heraf bor ca. 550.000 i hovedstaden Vilnius. Andre større byer er Kaunas (ca. 370.000 indb.), Klaipeda (ca. 190.000 indb.), Siauliai (ca. 130.000 indb.) og Panevezys (ca. 120.000 indb.)

Litauen er en time ”foran” Danmark og opererer ligeledes med sommertid.

Befolkning

Litauens befolkningsudvikling har i høj grad været præget af de to verdenskrige og 50 års sovjetisk besættelse. I perioden 1940-1958 menes 1 million indbyggere dræbt, deporteret eller flygtet/emigreret. Befolkningstallet før Anden Verdenskrig nåedes først igen i 1958. Af befolkningstilvæksten i perioden 1958-89 kan 26% henføres til immigration. Nogle af immigranterne var litauere, der vendte tilbage fra eksil eller fængselsophold, men hovedparten var russisksprogede økonomiske immigranter.

Den 3,4 mio. store befolkning er i dag etnisk sammensat af ca. 84% litauere, 6% russere og 7% polakker. De resterende 3% udgøres primært af ukrainere, belarussere og jøder. Litauen har en liberal statsborgerskabspolitik. Over 90% af de etniske minoriteter valgte samtidig med Litauens uafhængighed at opnå litauisk statsborgerskab. Den liberale statsborgerpolitik og ønsket om at bevare et godt forhold til nabolandene har været medvirkende til, at der i dag ikke er væsentlige problemer i forholdet til mindretallene.

Den beskedne tilstedeværelse af et russisk befolkningsselement i Litauen sammenlignet med de to andre baltiske lande forklares ved, at man i Litauen i Sovjettiden placerede industrierne i mindre provinsbyer, hvilket gjorde det muligt for landbefolkningen at bemande de nye industrier, der i de to andre lande skabte behov for økonomiske immigranter fra Rusland. En anden faktor var eksistensen af den store litauiske partisanbevægelse i Litauen efter Anden Verdenskrig, som bidrog til at skabe frygt for at bosætte sig i Litauen blandt de russere, der skulle kolonisere landet.

3. Politisk ledelse

Styreform

Den 25. oktober 1992 afholdtes det første frie valg efter den genskabte uafhængighed samt en folkeafstemning om en ny forfatning. Forfatningen blev vedtaget og trådte i kraft 2. november 1992. Med forfatningen indførtes pluralistiske demokratiske institutioner efter vestligt mønster, borgernes grundlæggende rettigheder og forholdet mellem parlament, præsident og regering blev fastlagt, oprettelsen af en forfatningsdomstol foreskrevet og princippet om domstolenes uafhængighed etableret.

Parlamentet (Seimas) består af 141 medlemmer, som vælges for en 4-årig periode, 71 i enkeltmandskredse og 70 efter forholdstalsmetoden. Der er en spærregrense på 5% for de partier og bevægelser, der stiller op til valg efter forholdstalsmetoden, dog 7% for koalitioner af partier. Alle afholdte valg efter den genvundne uafhængighed har været i overensstemmelse med kravene til frie og fair valg.

Præsidenten, der vælges ved direkte valg for en 5-årig periode, er landets øverste statsoverhoved og har ansvaret for overordnede udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige spørgsmål. Præsidenten udpeger regeringschefen (premierministeren), som parlamentet efterfølgende godkender. Valg til parlamentet kan udskrives af præsidenten eller af et kvalificeret parlamentsflertal.

Regeringen, der består af en premierminister og en række fagministre, er den højeste udøvende myndighed. Ministrene udnævnes af præsidenten efter indstilling fra premierministeren. Før regeringen kan begynde sit arbejde, skal parlamentet godkende regeringsprogrammet.

Central- og lokaladministrationen i Litauen er opdelt i henholdsvis 10 amter og 60 kommuner. I kommunerne vælges medlemmerne af byrådet ved direkte valg, og borgmesteren vælges dernæst i kredsen af de valgte. I modsætning til de folkevalgte kommunalpolitikere udpeger regeringen amternes politiske ledelse, guvernørerne.

Ledelse

Parlamentet og regeringen

Efter 5 år som premierminister trådte litauisk politikks ”grand old man”, socialdemokraten Algirdas Brazauskas, tilbage i sommeren 2006 efter en længerevarende regeringskrise. Den 74-årige Brazauskas var slidt op. Nye folk skulle til, hvis Socialdemokratiet skulle bevare magten. Det var allerede tydeligt ved parlamentsvalget i efteråret 2004, hvor Socialdemokratiet

mistede halvdelen af sine mandater. Det nydannede New Labour parti blev pludselig landets største med over en fjerdedel af pladserne. Socialdemokratiet blev kun tredjestørste parti, idet også de Konservative gik meget frem.

Den 4-partisregering (Socialdemokratiet, New Labour, New Union og National Farmers Union), ledet af Brazauskas, som derefter blev dannet, havde svært ved at finde fodslag. New Labours leder, den russiskfødte mængemillionær Victor Uspaskich, var den eneste i New Labour med en smule politisk erfaring.

Efter godt 1 år med diverse skandaler og kriser brød regeringen sammen i maj 2006, da anklagemyndigheden indledte en undersøgelse af Uspaskichs og partiets påståede involvering i nogle sager om skattesvig og misbrug af EU-strukturfondsmidler. Uspaskich rejste skyndsomt til Rusland, hvor han har opholdt sig siden. New Labour brækkede over, og 11 ud af de 40 parlamentsmedlemmer dannede et nyt parti under navnet Civil Democracy.

Forhandlingerne om dannelse af en ny regering var vanskelige. Lige meget hvordan man talte, så kunne man ikke komme op på de 71 mandater, som skal til. Løsningen blev først fundet, da De Konservative - efter først at have stemt én socialdemokratisk statsministerkandidat ned - i anden runde lod forstå, at de ikke ville forhindre en socialdemokratisk mindretalsregering forudsat, at den blev ledet af forsvarsminister Gediminas Kirkilas.

I juli 2006 dannede Kirkilas en mindretalsregering bestående af 4 partier med i alt kun godt 60 mandater. De øvrige partier er: Civil Democracy (udbryderparti fra New Labour), Liberal Centre Union (ledet af Vilnius borgmester, Arturas Zuokas) og National Farmers Union. Civil Democracy har siden slået sig sammen med National Farmers Union under ledelse af landbrugsminister Kazimira Prunskiene.

Vælgernes reaktion på Kirkilas-regeringen har været positiv. Specielt er Socialdemokratiet gået frem, og er nu igen i meningsmålingerne blevet landets største parti. Kirkilas egen popularitet i befolkningen er ligeledes steget betydeligt. Samtidig er den socialdemokratiske gruppe i parlamentet igen den største på grund af tilkomsten af frafaldne medlemmer fra andre partier. Kirkilas har styrket sin position internt i partiet, efter han blev valgt som partiformand under Socialdemokratiets kongres i maj 2007.

Vigtigt for regeringens stabilitet er det tætte samarbejde mellem Socialdemokratiet og De Konservative. Partierne har indgået en samarbejdsaftale, der dækker en række politikområder - først og fremmest en hårdt tiltrængt reform af de højere uddannelser, korruptionsbekæmpelse, en særlig handlingsplan for at begrænse emigration og motivere dem, der er rejst til udlandet, til at vende tilbage, finanspolitik, familiepolitik m.v.

Oppositionen består ud over Det Konservative Parti, New Labour Party, New Union, Liberal Union, af De Liberale Demokrater, der har den tidligere premierminister og præsident Rolandas Paksas som frontfigur. Det anstrengte forhold mellem oppositionens to største partier, De Konservative og New Labour, er uden tvivl til regeringens fordel.

Mandatfordelingen i parlamentet:

Parti	Antal mandater efter valg i 2004	Antal mandater juni 2007
Arbejderpartiet (New Labour)	41	26
Det Konservative Parti (Homeland Union)	26	24
Socialdemokraterne	21	28
Det Liberale Parti (Liberal and Center Union)	19	10
De Socialliberale (New Union)	10	10
De Liberale Demokrater	10	8
National Farmers Union/Civil Democracy	13	21
Liberal Union	0	10
Uafhængige	1	3
I alt	141	140*

* Ét socialdemokratisk medlem har forladt parlamentet, og er endnu ikke blevet erstattet.

Præsidentembedet

Præsidentvalget i 1993 blev vundet af Algirdas Brazauskas, og i 1997 af den liberale Valdas Adamkus. Ved præsidentvalget den 4. januar 2003 vandt Rolandas Paksas (liberal demokrat) højst overraskende over den siddende præsident, Adamkus. Adamkus havde været storfavorit til at vinde valget, men Paksas, hvis mange valgløfter af hans modstandere blev betegnet som populistiske og utroværdige, forstod dygtigt at udnytte den sociale ulighed i Litauen.

I april 2004 måtte Paksas imidlertid forlade embedet i utide. Ved en rigsretssag blev præsidenten dømt for brud på den præsidentielle ed og forfatningen. Hovedårsagen til Paksas' afsættelse fandtes i hans forbindelser til den russiske forretningsmand Yuri Borisov, som han ulovligt havde tildelt litauisk statsborgerskab, angiveligt til gengæld for Borisovs rundhændede økonomiske støtte under valgkampen.

Efter nyt præsidentvalg i juni 2004 genvandt Adamkus præsidentposten. Adamkus, der har boet det meste af sit liv i USA, er en højt respekteret politiker, og er ifølge meningsmålinger den politiker, der nyder størst popularitet i befolkningen. Adamkus er pro-vestlig og hans engagement i EU- og NATO-optagelsesforhandlingerne har været stort. Præsidenten er også energisk engageret i at fremme EU's østlige nabolandes tilknytning til EU og NATO.

4. Indenrigspolitik

Den litauiske indenrigspolitik har i de seneste år været koncentreret om gennemførelsen af de reformer, som opnåelsen af EU- og NATO-medlemskab fordrer. Foruden et fortsat fokus på den fulde implementering af disse reformer, domineres den indenrigspolitiske dagsorden i Litauen af spørgsmålet om at fastholde en høj økonomisk vækst. Afstanden mellem indbyggerne i de store byer og befolkningen på landet og i provinsbyerne synes nærmest at vokse med det økonomiske opsving i stedet for at udjævnes.

I regeringsprogrammet erklæres det, at man ønsker at skabe en socialt orienteret markedsøkonomi, øge omfordelingen af BNP og satse på små og mellemstore virksomheder

som grundlag for økonomien. Det er regeringens målsætning: at få arbejdsløsheden yderligere ned, at øge lønninger og pensioner, at sænke indkomstskatten, at satse mere på uddannelse og forskning, flere midler til sundhedssektoren samt udnytte EU-midlerne fornuftigt.

Energi og diversificering af forsyningskanalerne står også højt på dagsordenen i Litauen. Litauen arbejder målrettet på flere projekter, der skal være med til at reducere landets energifafhængighed af Rusland. De vigtigste projekter er:

- 1) Etablering af et nyt atomkraftværk til erstatning af atomkraftværket Ignalina, der ifølge aftale med EU skal lukkes ned inden udgangen af 2009. Den første af Ignalinas 2 reaktorer blev lukket den 31. december 2004. EU har givet tilsagn om i perioden 2007-2013 at støtte lukningen af Ignalina med 865 mio. EURO. Hittidige forundersøgelser af Ignalina II projektet har været positive. Litauen har indgået en politisk aftale med de øvrige baltiske lande og Polen om at man går sammen om at etablere værket. Der udestår dog fortsat vigtige spørgsmål såsom fordeling af ejerskab og finansiering.
- 2) Opkobling til det europæiske elnet via Polen (såkaldte el-bro).
- 3) El-ledning mellem Litauen og Sverige under Østersøen.

For perioden 2007-2013 vil Litauen netto modtage i alt ca. 8,7 mia. EURO fra EU's struktur- og samhørighedsfonde, hvilket svarer til ca. 315 EURO pr. person om året. Således er Litauen ét af de lande i EU, der vil modtage flest midler per capita. Prioritetsområderne er infrastruktur, miljø, uddannelses- og forskningsområdet og landbrug. Det er et erklæret mål for regeringen at mindske de administrative byrder i forbindelse med anvendelsen af fondsmidlerne samt sikre, at midlerne allokeres korrekt og transparent.

5. Udenrigs- og sikkerhedspolitik

I Litauen hersker der konsensus om de udenrigspolitiske målsætninger på tværs af parlamentets politiske partier. Umiddelbart inden parlamentsvalget i oktober 2004 indgik alle de etablerede partier en aftale, der fastlægger de udenrigspolitiske målsætninger for 2004-2008. De tre overordnede målsætninger er:

- Fuld integration i EU, herunder fuld deltagelse i Schengen-, EURO- og ESDP-samarbejdet;
- Fortsat styrket forankring i NATO og tætte forbindelser til USA ud fra en erkendelse af, at det i realiteten er USA, der kan give Litauen en troværdig sikkerhedsgaranti;
- Gode naborelationer, herunder ikke mindst i forhold til Rusland (Kaliningrad).

Vejen til EU og NATO har været lang, men har bidraget betydeligt til den enorme omstilling, som landet har gennemgået siden uafhængigheden i 1991.

EU

Håbet om et fremtidigt EU-medlemskab blev for alvor vakt, da EU i 1993 vedtog de såkaldte Københavnerkriterier, der specificerede medlemsbetingelserne for de central- og østeuropæiske ansøgerlande. I 1995 indgik Litauen en associeringsaftale med EU, som efter ratifikation i EU-landene trådte i kraft den 1. februar 1998. Litauen blev dog først i 1999, ved Det Europæiske Råd i Helsingfors inviteret til at indlede deciderede optagelsesforhandlinger – en proces, der afsluttedes på Det Europæiske Råd i København i december 2002, hvor aftalen om EU-optagelse kom endeligt i hus.

I maj 2003 afholdtes folkeafstemning om landets medlemskab af EU. 91% stemte for medlemskabet! Den 1. maj 2004 blev Litauen sammen med 9 andre lande formelt optaget i EU. Som det første af Unionens 25 medlemslande ratificerede Litauen den 11. november 2004 EU-forfatningen ved en afstemning i parlamentet (Seimas).

Det væsentligste litauiske problem i optagelsesforhandlingerne var EU's krav om lukning af atomkraftværket Ignalinas to reaktorer, den ene inden udgangen af 2004 og den anden inden udgangen af 2009. Ignalina-værket leverede indtil 2004 80% af Litauens elektricitetsforbrug.

Danmark har et nært samarbejde med Litauen i mange væsentlige EU-spørgsmål. I nordisk-baltisk regi afholdes jævnlige møder forud for vigtige drøftelser i Bruxelles i et forsøg på at skabe fælles nordisk-baltisk fodslag.

NATO

Litauens mål om optagelse i NATO nåedes på Prag-topmødet i november 2002, hvor det besluttedes at udvide alliancen med 7 nye lande, heriblandt de tre baltiske. Den 29. marts 2004 blev Litauen formelt optaget i NATO.

Forud for optagelsen var Litauen meget aktiv inden for NATO's Partnerskab for Fred Program og har høstet ros for sin evne til at overholde tidsfristerne i landets Membership Action Plan. Litauen blev betragtet som et af de lande, der var bedst forberedt på NATO-medlemskabet.

NATO-medlemskabet betragtes som værende ligeså vigtigt som EU-medlemskabet, og der er bred enighed om, at en fuld integration i alliansens strukturer er en målsætning. Gennem NATO opnår Litauen en for landet meget vigtig sikkerhedsgaranti. Denne sikkerhedsgaranti beror i høj grad på USA, og derfor har et godt forhold til Washington høj prioritet.

Litauen deltager aktivt i internationale operationer, og har ca. 240 soldater udsendt, heraf 61 i Irak (sammen med den danske bataljon) og 138 i Afghanistan, hvor det såkaldte Ghor Provinsial Reconstruction Team siden juni 2005 har været under litauisk ledelse. Dertil kommer mindre bidrag til internationale missioner i Kosovo, Bosnien og Georgien. I august 2007 vil Litauen reducere sit bidrag i Irak og i stedet styrke indsatsen i Afghanistan bl.a. med indsættelse af specialstyrker.

NATO-landene har siden 1. april 2004 skiftedes til at overvåge baltisk luftrum bl.a. med udstationering af danske jagerfly og mandskab. Der sættes fra baltisk side stor pris på NATO-overvågningen, og man lægger stor vægt på, at ordningen bevares.

Bilaterale relationer

Relationen til Rusland dominerede i de første uafhængighedsår udenrigspolitikken, ikke mindst indtil de sidste russiske tropper den 31. august 1993 forlod Litauen. Litauen var det første af de tre baltiske lande, som indgik en grænseaftale med Rusland.

Litauen har traditionelt et bedre forhold til Rusland end de to andre baltiske stater, men der er en række spørgsmål, der siden Litauens optagelse i EU har givet anledning til støj på linien mellem Vilnius og Moskva. Energispørgsmålet, navnlig prisen på russisk gas, linieføringen af olie- og gasledninger fra Rusland til Vesteuropa, samt den dertil knyttede litauiske afhængighed af russisk energi, er et tilbagevendende emne.

I juni 2006 stoppede Rusland for olieforsyningen til det store litauiske olieraffinaderi Mazeikiu Nafta via Druzhba-olierørledningen, som løber fra Rusland gennem Belarus til Litauen. De økonomiske konsekvenser for Litauen er betydelige. Rusland angiver tekniske problemer som årsagen, men Litauen antyder, at Rusland bruger sagen politisk. Rusland har endnu ikke officielt svaret på, om (og hvornår) olieforsyningerne via Druzhba-ledningen vil blive genoptaget. Fra litauisk side forsøger man at få EU til at rejse sagen over for Rusland i et forsøg på at lægge pres på Moskva.

En anden sten i skoen i forholdet mellem Litauen og Rusland har været spørgsmålet om Kaliningrad og transit mellem den russiske eksklave og Rusland gennem Litauen. Fra russisk side hævdede man, at Litauens EU-medlemskab skabte transitproblemer. Litauen, der ønsker fuld deltagelse i Schengensamarbejdet, afviste de russiske ønsker, og henholdt sig til de indgåede aftaler mellem EU og Rusland, hvilket Rusland nu i alt væsentligt synes at have accepteret. Fra litauisk side er man løbende villig til at tale om konkrete praktiske problemer i et forsøg på at finde tekniske løsninger. Litauen opfordrer samtidig Rusland til at samarbejde med EU om udvikling af Kaliningrad regionen. Litauen foreslår at indlede en dialog om en handlingsplan for økonomisk og social udvikling af Kaliningrad.

Forholdet til Polen, der af historiske årsager - den polske annektering i 1922 af Vilnius-området og uenigheder med det polsksprogede mindretal - tidligere har været køligt, synes inden for det seneste år at have fået ny dynamik. Det skyldes især samarbejdet om en række energirelaterede spørgsmål inklusiv Ignalina II projektet, elbro mellem Litauen og Polen og den fælles modstand mod den tysk-russiske gasledning under Østersøen (Nordstream). Litauen søger målrettet at få Polen til at tillægge forbindelserne til Litauen og de øvrige baltiske lande med veje, jernbane og el- og gasledninger ligeså høj prioritet som forbindelsen til Tyskland.

Litauen er stærk fortalere for en aktiv EU-politik i forhold til EU's østlige nabolande, herunder ikke mindst Ukraine, Belarus og Georgien. Litauen kan tilføre EU megen kompetence i forhold til disse lande, hvilket man fra litauisk side heller ikke undlader at gøre opmærksom på. I erkendelse heraf har også Danmark indledt et tæt samarbejde med Litauen om især Belarus, Ukraine og EU's naboskabspolitik.

Præsident Adamkus spillede en fremtrædende rolle i forbindelse med de politiske uroligheder i Ukraine i efteråret 2004. Litauen har efterfølgende – med henvisning til egne erfaringer – argumenteret kraftigt for, at EU skal give Ukraine et klarere perspektiv om fremtidigt EU-og NATO-medlemskab.

Litauen arbejder for et strategisk samarbejde mellem de baltiske lande og sortehavslandene. Som et led heri har Litauen arrangeret en række møder på højt niveau i Vilnius; senest et

topmøde i Vilnius i maj 2006 med deltagelse af EU's østlige nabolande, EU og USA. Hovedformålet er at fremme de østlige naboers tilknytning til både NATO og EU og styrke samarbejdet mellem de baltiske lande og sortehavslandene.

6. Økonomi og udenrigshandel

Litauen havde i 2006 en vækst på 7,5% og var således én af Europas hurtigst voksende økonomier. En lidt lavere vækst på 7,0% forventes i 2007. Væksten drives fortsat primært af indenlandsk forbrug. Faldende arbejdsløshed, lav rente, stigende reallønninger og allerede foretagne og kommende skattelettelser, der skal bringe indkomstskatten ned på 24%, forventes at styrke det indenlandske forbrug yderligere i den kommende tid. Da de øvrige makroøkonomiske nøgletal også er ganske solide, kan Litauen i dag kun betegnes som en fundamentalt sund og stærk økonomi.

Efter et meget højt niveau under og efter den russiske krise i 1998/99 er arbejdsløsheden nu bragt ned på 5,6%. Arbejdsløsheden er dog stadig geografisk skævt fordelt. Mens den registrerede arbejdsløshed er høj i de mindre provinsbyer, er der tendens til mangel på faglært arbejdskraft i Vilnius og de større byer. Denne mangel skyldes til dels en omfattende emigration af arbejdskraft til især UK, Irland og Sverige – i 2006 var arbejdsstyrken reduceret med 18.500 personer i forhold til året før. Siden Litauens indtræden i EU har emigrationen sammen med faldende fødselstal ført til betydeligt faldende befolkningstal. Fra parlamentets side er man opmærksom på problemet, og man har vedtaget en strategi for at sikre, at de mange især unge mennesker vender tilbage til Litauen.

Niveauet for udenlandske investeringer steg betydeligt fra 2005-06, hvilket primært skyldes salget af Litauens største virksomhed, olieraffineriet Mazeikiu Nafta, der blev solgt til det polske energiselskab, PNK Orlen. Ekspertter peger dog fortsat på, at Litauen generelt er for dårlig til at tiltrække investeringer fra de store multinationale virksomheder, samt at en midlertidig stigning i profitskatten fra 15 til 18% i 2007 kan være en medvirkende årsag. De fleste forventer dog, at investeringer nok skal komme, og henviser bl.a. til en Verdensbank-rapport, der placerer Litauen blandt de tyve bedste lande i verden at investere i.

I februar 2002 skiftede Litauen fastkursstilknytning fra dollar til euro, og i juni 2004 indtrådte Litauen i EU's valutakursmekanisme, ERMII. Kursen for den nationale valuta, Litas, har siden 2002 ligget fast på EURO 1 = LTL 3,45. Skuffelsen over EU's afvisning af Litauens EURO-medlemskab i foråret 2006 var stor blandt de EU-venlige politikere. Litauen havde ifølge EU-Kommissionens beregninger en inflation, der lå 0,1% over det tilladte niveau på 2,6%. Regeringen vil fortsætte sin stramme finanspolitik og målsætningen er fortsat at introducere EURO hurtigst muligt, formentlig tidligst i 2010.

Medlemskabet af EU har haft stor betydning for den økonomiske udvikling i Litauen. Øget international samhandel og tilstrømning af investeringer, skærpede konkurrencevilkår, nødvendigheden af at opfylde EU-standarder såvel som adgangen til EU's strukturfondsmidler, der bl.a. har muliggjort en forbedring af infrastrukturen, har således allerede bidraget betragteligt til landets fortsat høje vækst.

Den økonomiske krise i Rusland i 1998/99 påvirkede Litauens økonomi særdeles negativt, da godt en fjerdedel af eksporten med ét slag forsvandt. BNP-væksten var i 1999 negativ med minus 1,7%, men på overraskende kort tid lykkedes det at vende den økonomiske situation. Dette skyldes ikke mindst en betydelig fremgang i eksporten til EU, der i 2006 udgjorde hele 63% af landets eksport.

Der er overskud på handelsbalancen mellem Danmark og Litauen. Den danske eksport til Litauen var i 2006 på DKK 2,84 mia., mens importen fra Litauen lå på DKK 2,27 mia.. En lang række danske virksomheder har stiftet datterselskaber i Litauen og placeret den arbejdsintensive del af produktionen dér. En stor del af eksporten fra Danmark kan derfor tilskrives leverancer til danske datterselskaber. De største eksportområder er maskiner og maskintilbehør til industrien, køretøjer og apparatur til telekommunikation, lydoptagelse og –gengivelse. Derudover udgør tekstilgarn, -stoffer og andre tekstil varer en væsentlig andel af eksporten.

Den danske import fra Litauen udgøres primært af varer fra firmaer, hvis produktion er outsourcet til litauiske virksomheder. Den største varegruppe i den litauiske eksport til Danmark er beklædningsgenstande. Andre væsentlige importgrupper er varer af jern og stål og andre varer til bygge- og anlægsvirksomheder, varige forbrugsvarer og diverse råvarer.

Danmark er med 15,3% den næststørste investor efter Polen med 22,6% af de totale udenlandske investeringer. Hvis man ser bort fra polske PKN Orlens opkøb af olieraffineriet Mazeikiu Nafta sidste år, var Danmark også den største investor i 2006, ligesom man har været det de foregående år.

Hovedparten af de danske investeringer foretages i fremstillings erhvervene. Ud over et antal ganske store enkeltinvesteringer, præges den danske investeringsaktivitet også af mange små og mellemstore virksomheders engagement. Dette gælder ikke mindst indenfor sektorer som tekstilindustri samt træ- og metalforarbejdning. I alt har over 250 - 300 danske virksomheder investeret i Litauen. Blandt de danske direkte investeringer kan nævnes Litauens næststørste mobiltelefonselskab Bite (var indtil for nylig ejet af TDC), Litauens største forsikrings selskab Lietuvos Draudimas (Codan), LISCO (DFDS), Litauens største værft Baltijos Laivu Statykla (Mærsk), de største litauiske sukkerfabrikker (Danisco), de største litauiske bryggerier (Carlsberg og Royal Unibrew – det tidligere Bryggerigruppen) samt en lang række tekstilvirksomheder.

3. Håndakter til de enkelte programpunkter i Litauen

3.1 Baltija Shipbuilding Yard (Odense Stålskibsværft), Klaipeda

Forløb

Ankomst kl. 16.15 mandag den 25. juni. Projektleder Kjær Siggaard tager imod delegationen. Til stede vil også være Teknisk leder Kurt E.J. Pedersen og Marketingschef Vladislav Marinec. Efter en kort præsentation og efterfølgende spørgsmål vil der være en rundvisning på værftet. Afgang 17.15 i bus til hotellet.

Baggrund

I midten af 1990'erne var Odense Stålskibsværft A/S interesseret i at udvide kapaciteten for herigennem at reducere de samlede byggeomkostninger. En af mulighederne herfor var et samarbejde med virksomheder i Østeuropa.

I 1996 indledte Odense Stålskibsværft A/S et samarbejde med litauiske Baltija Shipbuilding Yard. Samarbejdet udviklede sig hurtigt positivt og i 1997 lykkedes det at opnå tilsagn fra den private hovedaktionær – 46 % samt den litauiske stat – 32 % om køb af deres aktieposter. Øvrige aktionærer er blevet tilbudt tilsvarende og Odense Stålskibsværft ejer i dag 99,18 % af aktierne.

Nødvendige investeringer blev herefter straks iværksat. Det samlede investerede beløb udgør i dag mere end 200 mio. kroner.

Baltija har 1.500 ansatte samt ca. 350 underleverandører og forventes i 2007 at fremstille ca. 60.000 tons – hovedsagelig stålsektioner og dækshuse for Odense Stålskibsværft samt dækshuse for Volkswerft Stralsund, OSS Group.

Forslag til spørgsmål

- Er der kapacitet til at bygge for andre virksomheder end Mærsk-koncernen?
- Hvordan mærker I mangelen på arbejdskraft i Litauen (fastholdelsesproblemer, lønglidning m.v.)?
- Hvordan er produktiviteten i Litauen sammenlignet med andre lande, hvor I producerer?
- Det litauiske arbejdsmarked er kendetegnet ved svag grad af organisering. Er værftets medarbejdere dækket af en overenskomst?

CV

Kjær Siggaard,

63 år, gift

Projektleder, kontorleder

Handelsuddannet, merkonom indkøb/logistik, Odense Handelsskole

1978 – 1997 Indkøbsleder - Odense Staalskibsværft A/S

1997 - Projektleder - Baltija Skibsbygning Værft (BSY)

Kurt E.J. Pedersen

40 år, ugift

Teknisk leder

Skibssingeniør, B Sc., Helsingør Teknikum

1994 – 2000 Skibssingeniør - Odense Staalskibsværft A/S

2000 - Teknisk leder - Baltic Engineering Center (BEC)

Vladislav Marinec

30 Years, married

Chief of Marketing, Sales and Planning

Bachelor degree of Management, spec. economist, State Tech. University, Kaliningrad

1996 – 2005 Marketing and Sales

2005 - Chief of Marketing, Sales and A – Planning

3.2 Espersen, Klaipeda

Forløb

Ankomst kl. 9.00 tirsdag den 26. juni. Adm. direktør Klaus Nielsen tager imod delegationen. Driftsleder Palle Holm og Arbejdsløder Stig Jørgensen vil også være til stede. Besøget vil bestå af en kort præsentation af virksomheden med mulighed for spørgsmål samt en rundvisning i produktionen. Afgang 10.15 i bus til Kedainiai.

Baggrund

Espersen Litauen blev åbnet i januar 2003, og virksomheden beskæftigede indtil for kort tid siden knap 300 medarbejdere. Efter en reduktion forårsaget af de svingende tilførsler af fersk torsk til produktionen beskæftiges i dag ca. 150 medarbejdere.

Espersen blev grundlagt i 1937 med det formål at udnytte de rige ressourcer af torsk i Østersøen. Siden dengang er virksomheden vokset frem til i dag at være Danmarks største konsumfiskeindustri med over 1.100 ansatte i moderne fabrikker i Danmark, Polen og Litauen, og med en årlig omsætning på mere end 1 mia. DKK. Espersen har endvidere lønproduktion i Qingdao i Kina, hvor beskæftiges yderligere 600 medarbejdere.

Produktionen er frosne fiskeblokke og -fileter samt panerede fiskeprodukter, der afsættes i Europa og USA. Råvarerne er torsk, kuller, hoki og Alaska sej, der indkøbes over hele verden. Espersens produkter er kendetegnet ved stabil og høj kvalitet med certificeringer i HACCP og BRC, og blandt kunderne findes flere af verdens største multinationale fødevarerelskaber. Espersen er i dag ejet af en fond, hvis formål er at investere i virksomheden samt at støtte velgørende formål.

Forslag til spørgsmål

- Hvilke fordele er der ved at være placeret i den økonomiske fri-zone?
- Hvor får I jeres fisk fra og har I problemer med at få forsyninger af fersk fisk?
- Er lønnen den eneste motivationsfaktor eller har I taget andre initiativer for at fastholde jeres medarbejdere, f.eks. efteruddannelsesstilbud, personalegoder, ell. lignende?

CV

CEO Klaus Nielsen joined the Danish based Espersen group in 1987 as Financial Director which post he held until 1997. In 1997 he took over the responsibility of the fillet production of more than 21,000 tons of fillet products and a staff of 750 persons. 1 January 2001 Klaus Nielsen became CEO and president of the company, which today employs more than 1,500 people and has branches also in Poland and China.

3.3 LTP-Textdan, Kedainiai

Forløb

Ankomst kl. 12.30 tirsdag den 26. juni. Adm. Direktør Jon S. Knudsen tager imod delegationen. Bestyrelsesmedlem John Baymler Nilsson vil også være til stede. Besøget vil bestå af en kort præsentation af virksomheden med mulighed for spørgsmål samt en rundvisning i produktionen. Afgang 13.45 i bus til Vilnius.

Baggrund

LTP gruppen blev etableret i 1987 i Silkeborg under navnet Capacity. Formålet med Capacity var at formidle billig produktion af beklædning i sydeuropæiske EU lande med legal re-eksport til ikke EU lande.

Capacity arbejdede i de første år mest i Sydeuropa, men etablerede i begyndelsen af 1990'erne en række produktionsselskaber med aktivitet i Polen og Litauen. I 1999 koncentrerede Capacity indsatsen i Litauen og begyndte at satse på syning til møbelbranchen, at levere færdigvarer i trikotage til modebranchen og højfunktionel sportstøj til sportsbranchen. I 2004 skiftede Capacity navn til LTP Denmark A/S.

LTP-Textdan i Kedainiai står for syning af betræk til polstermøbler og transportbranchen samt syning og polstring af sæder og rygge til kontorstole. Kundegruppen består af mellemstore og store nordeuropæiske mærkevareproducenter af kontormøbler og polstermøbler, samt offentlige og private virksomheder inden for transportsektoren. LTP-Textdan har i dag ca. 300 ansatte.

Foruden moderselskabet LTP Denmark A/S og LTP-Textdan, Kedainiai består gruppen i dag af:

LTP, Kaunas (produktion af trikotagemodevarer, ca. 300 medarbejdere),
LTP-Belvit, Vitibeski, Hviderusland (nyetableret selskab til syning af beklædning),
Theca, Kaunas (polstermøbler til større dansk møbel/livsstil kæde, ca. 200 medarbejdere),
JMJ, Kaunas (ejendomsselskab med udlejning af lokaler til egne og eksterne selskaber, samt som noget helt nyt, udvikling af projekter til eksterne lejere).

Forslag til spørgsmål:

- Normalt er fjernøsten destination for outsourcing på tekstilområdet. Hvorfor har I valgt at satse på Litauen? Hvad er jeres komparative fordel ved at ligge i Litauen og ikke i Kina, hvor lønningerne er lavere?
- Hvordan oplever I emigrationen fra Litauen? Har I haft medarbejdere, der er rejst til udlandet for at arbejde?

- Har I oplevet problemer af administrativ/bureaukratisk art i forbindelse med etablering af jeres virksomhed i Kedainiai?

CV

Jon S. Knudsen.

Adm. direktør i LTP Denmark A/S og uab LTP, Kaunas samt CEO for LTP gruppen.

- 1955 Født i Hammerum, mellem Herning og Ikast og opvokset på en mindre og typisk kælderfabrik, med produktion af dame og børnetøj.
- 1975 HH'er fra Herning Handelsskole
- 1975-76 "Fjumreår" i London
- 1981 Konfektionstekniker fra Teko, Herning
- 1981-82 Produktionschef hos Lemvig konfektion
- 1982-84 Produktions og indkøbs assistent hos 4-YOU, Haderslev
- 1985 EE'er fra Eksportskolen i Herning
- 1985-87 Produktions og indkøbschef hos 4-YOU, Haderslev
- 1987 Etablering af Capacity

3.4 Møde med det litauiske parlaments økonomiudvalg

Forløb

Ankomst kl. 9.00. Møde med udvalget. Herefter afgang kl. 10.00 til KGB-museet.

Formand Birute Vesaite (soc. dem.) vil deltage sammen med flere af de øvrige medlemmer.

Formanden vil starte med en kort præsentation af udvalget og dets arbejde.

Formål

Drøftelse af økonomiske, erhvervspolitiske og investeringsrelaterede emner af særlig dansk og litauisk interesse.

Baggrund

Parlamentets økonomiudvalg har 12 medlemmer.

Udvalgets arbejdsområder omfatter: Generel økonomisk politik, erhvervs politik, konkurrence, energi, forbrugerbeskyttelse m.v.

Forslag til emner:

Økonomi/EU: Aktuelle økonomiske situation og Litauens EURO-optagelse (forventes tidligst i 2010 grundet inflationsudviklingen)

Arbejdsmarkedet: Litauiske arbejdsmarked præget af en en kraftig arbejdskraftmangel, lønglidning og emigration.

Energi: Det litauiske økonomi-udvalg vil formentlig af egen drift komme ind på energispørgsmål. Energi og diversificering af forsyningskanalerne står højt på den politiske dagsorden. Man arbejder på en række projekter, der skal gøre Litauen mindre sårbare på energiområdet.

Trends of activities of the Committee on Economics shall be:

- 1) to prepare and consider drafts of laws, resolutions and proposals of the Seimas on the development and regulation of Lithuania's economy, the management, use, disposal of and privatisation of the State property;
- 2) to submit conclusions and proposals on the strategy, assessment of macroeconomic indicators and prognoses of the development of Lithuania's economy;
- 3) to prepare and consider drafts of laws, resolutions, and proposals of the Seimas on the legal regulation of the activities of economic entities (setting up, activities, reorganisation, competition, bankruptcy of enterprises);
- 4) to consider drafts of laws and resolutions referred to the committee by the Seimas, to prepare and submit conclusions related to the issue;

- 5) to discuss international legal acts pertaining to the issues within the competence of the committee;
- 6) to consider and submit proposals concerning the draft State Budget submitted by the Government, on the issues within the competence of the committee;
- 7) to consider and submit proposals and conclusions on the State Investment Programme;
- 8) to exercise parliamentary control of administrative and control institutions of the branches of economy (Ministry of Transport, Ministry of Economy, State Competition and Consumer Protection Office, Privatisation Commission, State Property Fund, State Pricing and Energy Control Commission, Public Procurement Office, State Nuclear Power Safety Inspectorate, Lithuanian Economic Development Agency), to submit proposals and recommendations concerning improvement of the activities thereof; and to participate in the preparation of draft laws relative thereto;
- 9) to examine the use of allocations for the Ministry of Transport, Ministry of Economy, State Competition and Consumer Protection Office, Privatisation Commission, State Property Fund, State Pricing and Energy Control Commission, Public Procurement Office, State Nuclear Power Safety Inspectorate, Lithuanian Economic Development Agency, and the programmes and investment projects under the sight of the above mentioned institutions;
- 10) to co-ordinate the activities of interested public authorities and other organisations in the course of preparation of draft laws and resolutions, on the issues within the competence of the committee;
- 11) to co-operate with the confederations, associations and other institutions representing economic entities (employers), employees and consumer rights, on the issues within the competence of the committee.

Committee on Economics

	Name	Position	Room	Office tel.	E-mail
	Birutė VĖSAITĖ	Chairman	3-315	2396615	Birute.Vesaite@lrs.lt
	Vladimir ORECHOV	Deputy Chairman	1-118	2396709	Vladimiras.Orechovas@lrs.lt
	Algirdas BUTKEVIČIUS	Member	3-407	2396920	albutk@lrs.lt Algirdas.Butkevicius@lrs.lt

	Audrius ENDZINAS	Member	3-305	2396735	audrius.endzinas@lrs.lt
	Ramūnas GARBARAVIČIUS	Member	3-316	2396732	ramunas.garbaravicius@lrs.lt
	Saulius GIRDAUSKAS	Member	3-317	2396605	saulius.girdauskas@lrs.lt
	Vaclovas KARBAUSKIS	Member	3-117	2396722	Vaclovas.Karbauskis@lrs.lt
	Saulius LAPĖNAS	Member	3-304	2396631	Saulius.Lapenas@lrs.lt
	Vytautas NAVICKAS	Member		2396670	vytas.navickas@lrs.lt
	Jurgis RAZMA	Member	3-208	2396693	jurazm@lrs.lt Jurgis.Razma@lrs.lt
	Viačeslav SKIL	Member	3-306	2396694	viaceslav.skil@lrs.lt
	Julius VESELKA	Member	3-404	2396684	Julius.Veselka@lrs.lt
	Pranas VILKAS	Member	3-301	2396625	Pranas.Vilkas@lrs.lt

Committee Staff				
Regina ZABARAUSKIENĖ	Senior Adviser	3-313	2396752	rezaba@lrs.lt
Rasa Ona DUBURAITĖ	Adviser	3-311	2396756	rasa.duburaite@lrs.lt
Gina Marija PAJUODIENĖ	Adviser	3-318	2396560	gipaju@lrs.lt
Vytenis Kazimieras STRIMAITIS	Adviser	3-312	2396754	vystri@lrs.lt
Darius ŠALTMERIS	Adviser	3-312	2396757	dasalt@lrs.lt
Giedrė MICKIENĖ	Assistant	3-312	2396492	gismet@lrs.lt
Rima PETKŪNIENĖ	Assistant	3-318	2396759	ripetk@lrs.lt
Zita JODKONIENĖ	Secretary	3-314	2396758	zijodk@lrs.lt

CV for Biruté Versaite

Member of the Seimas 2004-2008 **Birutė VĖSAITĖ**

Office Telephone: 2396615
Personal E-mail: Birute.Vesaite@Irs.lt

Member of the Seimas from 11/15/2004.

Office address: Laisvės al. 99-8, Kauno m.

Position

Committees of the Seimas

Committee on Economics, Chairman (from 10/24/2006)
Committee on European Affairs, Member (from 12/09/2004)
Committee on Economics, Member (from 11/18/2004 **till 10/23/2006**)

Commissions of the Seimas

Commission for Business and Employment, Chairman of Commission (from 12/22/2004 **till 03/21/2007**)
Commission on the Problems of Ignalina Nuclear Power Plant, Member (from 12/16/2004 **till 12/11/2006**)
Commission for Business and Employment, Member (from 12/16/2004 **till 12/21/2004**)

Political Groups of the Seimas

Lithuanian Social Democratic Party Political Group, Member (from 11/15/2004)

Parliamentary Groups

Women Parliamentary Group, Chairman
Parliamentary Group for Society Development and Reproductive Health and Rights, Member
Group for Relations with Byelorussia, Member
Group for Interparliamentary Relations with Korea, Member
Group for Interparliamentary Relations with Japan, Deputy Chairman
Group for Interparliamentary Relations with the Russian Federation, Member
Group for Interparliamentary Relations with the USA, Deputy Chairman
Group for Interparliamentary Relations with the Republic of Kazakhstan, Member
Group for Interparliamentary Relations with the People's Republic of China, Member
Group for Interparliamentary Relations with the Commonwealth of Australia and New Zealand, Member
Group for Interparliamentary Relations with Taiwan, Deputy Chairman
Group for Interparliamentary Relations with South African Republic, Member
Group for Interparliamentary Relations with North European countries (Denmark, Norway, Finland, Sweden, Iceland), Member

Group for Interparliamentary Relations with Italy, Member
Group for Interparliamentary Relations with the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Chairman
Group for Interparliamentary Relations with the Association of European Parliamentarians with Africa, Member
Group for Interparliamentary Relations with Singapore and Kingdom of Thailand, Member
Group for Interparliamentary Relations with the Republic of France, Member
Seimas Delegation at the PACE (Parliamentar Assembly of the Council of Europe) in 2006, Chairman (from 01/17/2006 **till 01/01/2007**)
Seimas Delegation at the PACE (Parliamentar Assembly of the Council of Europe) in 2007, Deputy Member (from 12/14/2006)

History

Was elected to the Seimas 2000 - 2004.

3.5 DSV, Vilnius

Forløb

Ankomst kl. 11.30 onsdag den 27. juni. Adm. direktør Kim Bartholdy tager i mod delegationen. Besøget starter med en kort rundvisning. Ved 12-tiden bydes på en let frokost, hvorunder Kim Bartholdy giver sit bud på udfordringerne og mulighederne for at drive forretning i Litauen. Derefter er der mulighed for at stille spørgsmål. Afgang i bus til Vilnius Lufthavn kl. 13.15.

Baggrund

DSV Transport i Litauen er del af DSV gruppen, børsnoteret i København og medlem af KFX-indekset.

DSV er en global leverandør af transport- og logistik-ydelser. DSV har egne kontorer i 51 lande over hele verden. Sammen med partnere og agenter tilbyder DSV service i mere end 100 lande. Gennem professionelle og kreative totalløsninger, forventer de 19,000 ansatte at opnå en samlet omsætning på 36 milliarder DKK i 2007.

DSV Transport i Litauen blev etableret i 1993 som det første internationale transportfirma i Litauen efter uafhængigheden i 1991. Vores 100 ansatte på vores 3 kontorer og lagre i Vilnius, Kaunas og Klaipeda tilbyder service på niveau med resten af vores gruppe. Vi forventer en omsætning i 2007 på 250 millioner DKK.

Forslag til spørgsmål

- Kan I mærke, at der tilføres mange ressourcer fra EU's fonde til opgradering og udbygning af den litauiske infrastruktur?
- Hvor stor er andelen af jeres transport mod øst (Rusland, Belarus og Ukraine) i forhold til transporten til EU? Møder i problemer i forbindelse med transport af varer til de østlige nabolande?
- På hvilke områder er forretningskulturen anderledes i Litauen end i Danmark?
- Det lykkedes ikke for Litauen at blive optaget i EURO-zonen per 1. januar 2007 pga. manglende opfyldelse af inflationskriteriet. Hvad er udsigterne til litauisk optagelse i EURO-zonen og hvilken betydning vil introduktion af EURO have for jeres virksomhed?

CV

Adm. direktør Kim Bartholdy har arbejdet for DSV i Litauen i 13 år, de sidste 4 som Adm. Dir.

4. Baggrund

4.1 Hovedbudskaber vedr. dansk/litauisk samarbejde

De baltiske landes medlemskab af EU og NATO i 2004 indebar, at **Danmark højeste udenrigspolitiske prioritet** igennem halvfemserne blev realiseret.

Danmark arbejdede fra 1991 intensivt på at understøtte Litauens genvundne uafhængighed og etablere et **nært partnerskab og venskab** med vores baltiske naboer.

Danmark var frem til 2004 **den største bilaterale donor** til Litauen - 1,8 mia. kr. (833 mio litas). Den danske bistand dækkede mange områder, men især miljø og forberedelserne til EU- og NATO-medlemskabet.

Samtidig udvikledes et snævert økonomisk samarbejde. **Danmark** var lige til sidste år (hvor Polen købte Litauens største erhvervsvirksomhed, et olieraffineri) **den største udenlandske investor i Litauen**. Ca. 250 danske virksomheder etableret eller med datterselskaber i Litauen.

I dag **tæt politisk samarbejde i EU og i NATO**. Nordisk /baltisk koordination på ministerniveau hver eneste måned forud for udenrigsministerrådsmøder og på stats- og regeringschefsniveau 4 gange om året inden Det Europæiske Råd. Desuden mange bilaterale kontakter, som dette besøg af Økonomi- og Erhvervsministeren og Folketingets Erhvervsudvalg. Også tæt samarbejde **i FN** f.eks. om valgspørgsmål.

Tæt dansk/litauisk samarbejde i NATO. **Danske F-16 fly** har således været med til at patruljere luftrummet over de baltiske lande på NATO's vegne **"air policing"**, fra en flybase nær Siauliai ca. 100 km nordøst for Klaipeda.

Også **meget tæt bilateralt samarbejde på forsvarsområdet**. Litauen vil få leveret **2-3 danske skibe af den såkaldte Standard Flex type**. Den danske forsvarsminister ventes at komme til Klaipeda i forbindelse med overdragelsen. (Skibene leveres gratis. Litauen har dog selv finansieret motorer og udstyr).

Et centralt led i det bilaterale samarbejde er den aftale, som sidste år blev indgået om, at **litauiske styrker** i NATO-sammenhæng **vil indgå i Danske Division**. Et antal litauiske officerer har allerede startet en dansk officersuddannelse. Danske og litauiske soldater har samarbejdet i **mange internationale operationer – pt. er vi sammen i Irak og i Afghanistan**.

Stærkt dansk ønske om at vedligeholde og udbygge dette tætte bilaterale forhold.

På det **erhvervsmæssige område** er der også **meget stærke relationer**.

Bedste bevis herpå er måske de **gode infrastrukturforbindelser**, som knytter Danmark og Litauen sammen, og som gør det nemt og profitabelt for begge landes erhvervsvirksomheder at knytte stadig tættere forbindelser på det åbne EU-marked. Det tager **ikke mere end 24 timer for en lastbil at nå fra Kaunas til en destination i Danmark eller omvendt**.

DFDS driver under navnet LICSO/BALTIC linietrafikken fra Klaipeda til Sverige, Tyskland og Danmark med **gode daglige færgeforbindelser**. Forskellige luftfartsselskaber har **3 daglige flyafgange Vilnius/København** og direkte fly mellem både Kaunas og Palanga og diverse destinationer i Danmark.

Resultatet klart: **Stadig stigende samhandel** – i 2006 steg danske eksport til Litauen med 58%, ligesom den litauisk eksport til Danmark også stormede frem.

Eksempler på store danske erhvervsvirksomheder i Klaipeda : **LISCO/BALTIC, BALTIJA** skibsværftet , fiskefileteringsfabrikken **Espersen**. Andre eksempler De to største litauiske bryggerier **Svyturys og Kalnapilis, Dansukker** – (80% af den litauiske sukkerproduktion, ejet af DANISCO), tekstilvirksomheder, møbelfabrikation, mink – og svinefarme, transportvirksomheder etc.

I Danmark stort fokus på at de udfordringer, som alle lande - rige som mindre rige - står overfor i forbindelse med **globaliseringen**. Efter en grundig debat omfattende hele det danske samfund har vi udviklet **en ny globaliseringsstrategi for at tackle denne udfordring**. Det centrale i vores tilgang er **bedre uddannelse** til endnu flere, **mere kvalitetspræget forskning og udvikling** i snævert samspil med erhvervslivet, stærkt **fokus på samarbejde med andre lande og kulturer**.

Litauen står over for de samme udfordringer som Danmark som følge af globaliseringen. Indtryk, at **Litauen også tackler denne opgave med succes. Imponerende økonomisk vækst, åbent samfund med forbløffende kapacitet til at absorbere nye teknologi og omstillingsparathed**.

God basis for fortsat tæt politisk og økonomisk partnerskab mellem Danmark og Litauen.

4.2 Ambassadøranalyse - Litauen mellem øst og vest, nord og syd

Litauens udenrigs- og sikkerhedspolitisk kompas har ét fikspunkt: Litauen betragter USA som sin vigtigste alliancepartner. Denne orientering forstærkes af, at Præsident Adamkus, der ifølge forfatningen har væsentlig indflydelse på udenrigspolitikken, har tilbragt op mod 50 ud af sine 80 leveår i USA. Hertil kommer, at NATO og dermed forholdet til den transatlantiske allierede er og bliver grundpillen i Litauens forhold til omverdenen.

Ganske vist er EU-medlemskabet populært. Der er stadig over 65% EU-positive i meningsmålingerne, ikke mindst på grund af de mange rare EU-penge, som strømmer ind i næsten alle samfundets kroge. Den litauiske økonomiske drøm er at blive det nye Irland med et BNP, der om 10-15 år ligesom det irske ligger på 137 i stedet for som nu at ligge på 52, (EU25 = 100). Men sikkerhedspolitisk er Irland ikke noget litauisk forbillede. Dertil er naboskabet til Rusland – knap 300 km direkte grænse – for tæt og for nærværende.

Når Polen i sin igangværende diskussion med USA om opstilling af missilforsvar ønsker til gengæld at få et langvarigt, strategisk partnerskab med USA for at øge den polske sikkerhed i forhold til Rusland, så nikker man samtykkende i Vilnius. For Litauen er det af stor betydning at have NATO-fly stationeret på flyvebasen nær Siaulai med den opgave permanent at overvåge luftrummet over de tre baltiske lande. Kun denne permanente NATO "air policing" kan efter litauisk opfattelse give den tilstrækkelige sikkerhed i forhold til de russiske krænkelse af det baltiske luftrum, som af og til forekommer.

I Polen er man stadig bange for Rusland. Det er man også i Litauen.

Den seneste russiske optræden i forbindelse med den estiske statuesag, Putins skærpede retorik og kontroversen over missilforsvaret har underbygget den litauiske opfattelse af, at Rusland er og bliver en farlig nabo. Den megen snak om, at Rusland ikke har affundet sig med sit tab af indflydelsessfære i forhold til Østeuropa og specielt til de tidligere dele af USSR som de baltiske lande, skaber utryghed i Litauen.

Som udenlandsk diplomat kan man blive spurgt: "Hvor længe tror du, det vil vare, før end vi holder op med at frygte Rusland?" Et svar om, at det vel snart må være ved at være overstået, nu hvor landet er sikkert forankret i EU og NATO, bliver mødt med en hovedrysten. Tænksomme litauere tror, det kommer til at vare mindst et par generationer.

Det sammenfaldende syn på Rusland er utvivlsomt en hovedårsag til den stadig tættere udenrigspolitiske alliance mellem Polen og Litauen. Siden EU- og NATO-medlemskabet i 2004 har man blandt litauiske politologer diskuteret, om Litauen som nærmeste alliancepartner (udover USA, der er udenfor diskussion) burde vælge sine nye venner, de nordiske lande, som så massivt hjalp med til at skaffe adgangsbilletten til EU og NATO, eller om man bør vende tilbage til den historiske litauiske/polske alliance.

I de første år efter medlemskabet fandt Polen og Litauen udenrigspolitisk sammen om i EU og i NATO at arbejde for større fokus på og tilnærmelse til navnlig Georgien, Moldova og ikke mindst Ukraine. Præsident Adamkus scorede sin vel nok største udenrigspolitiske succes, da han sammen med den polske præsident – og med EU's Solana noget på bagsmækken - bidrog til, at den orange revolution fik en fredelig afslutning. Siden har Polen og Litauen været de varmeste fortalere for, at EU- og NATO-døren skal holdes åben for Ukraine og Georgien, således at de fastholder deres nuværende vestlige orientering, og ikke igen havner i den russiske indflydelsessfære. Samtidig har Polen og Litauen i højroestet kor grebet enhver anledning til at kræve mere vestligt fokus på situationen i Belarus.

Man aner Washingtons faste hånd og bestandige opmuntring bag disse holdninger, på samme måde som tilfældet var i forhold til Danmarks støtte til de baltiske lande i halvfemserne. I Litauen betragter man denne udenrigspolitiske linie som værende i nøje overensstemmelse med landets nationale interesse i at inddæmme Ruslands indflydelse. Derfor er der også noget nær konsensus om denne aktivistiske linie i litauisk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

På det forsvarsmæssige område har Litauen både i NATO-sammenhæng og i forbindelse med internationale operationer samarbejdet med Polen. På forsvarsområdet kan der imidlertid ikke herske tvivl om, at Litauen prioriterer den nordiske option – dvs. tættest muligt samarbejde med NATO-partnerlandet Danmark. Den bilaterale aftale om, at Litauen skal indgå i Danske Division er det klareste bevis herpå. På dette punkt er det dansk/litauiske samarbejde tættere end Danmarks samarbejde med de to andre baltiske lande.

I EU-samarbejdet er det ikke overraskende vanskeligere – og måske mindre nødvendigt – for Litauen så klart at definere et fast allianceforhold. Det afhænger af sagen, der drøftes, hvilket standpunkt der indtages. De nordisk baltiske koordinationsmøder på ministerniveau forud for udenrigsrådsmøder og DER bidrager utvivlsomt til at fastholde det litauiske fokus på det nordiske alternativ. Et stærkt internt baltisk samarbejde synes derimod ikke at have nogen særlig tradition eller indenrigspolitisk attraktion. Den alliance er ikke stærk og slagkraftig nok.

Det polsk/litauiske sammenhold har imidlertid endnu et vigtigt element. Begge lande oplever det som noget nær den vigtigste udenrigspolitiske prioritet at få reduceret deres totale energifafhængighed af Rusland. 91% af Litauens energiforbrug hidrører fra Rusland.

For Litauen går vejen til reduktion af energifafhængigheden østfra af geografiske grunde gennem Polen. Litauen har siden EU-medlemskabet haft som vigtigste prioritet at blive forbundet med Vesteuropa med en god vej (Via Baltica), med en jernbane med vestlig sporvidde (Rail Baltica) og først og fremmest med en elektricitetsbro, der kan levere strøm, hvis Rusland lukker og slukker. Litauen forhandler også med Sverige om et elkabel under Østersøen.

Indtil 2009 leverer Litauens Ignalina atomkraftværk ganske vist strømmen - på basis af nukleart brændstof købt i Rusland. Men ifølge Litauens tiltrædelsestraktat med EU skal den sidste atomreaktor i Ignalina lukkes med udgangen af 2009 - og Bruxelles har kategorisk afvist alle litauiske forsøg på at få denne frist forlænget. Som erstatning for Ignalina er der nu provisorisk

enighed mellem de tre baltiske lande og - til Litauens store tilfredshed - også Polen om at opføre nye reaktorer i Ignalina. Disse vil dog tidligst kunne stå færdig i 2015. I mellemtiden kommer Litauen til at mangle strøm og vil gerne kunne hente noget heraf via en elektricitetsbro til Polen.

Polakkerne har ikke været ivrige for at imødekomme litauerne. Det nordøstlige Polen er et tilbagestående område, hvor udbygningen af infrastrukturen ikke har samme prioritet som udbygning af den polske infrastruktur fra Warszawa mod vest. Med den foreløbige aftale om at deltage i det nye Ignalinaatomkraftværk, synes der dog at være sket et gennembrud i det polsk/litauiske forhold, bl.a. fordi præsident Kaczynski og præsident Adamkus - hvis synspunkter omkring behovet for at gardere sig mod russisk dominans synes ret sammenfaldende - har kunnet blive enige herom. Aftalen er dog stadig ikke færdigforhandlet, og flere kontroversielle spørgsmål udestår.

Både Polen og Litauen får indtil videre al gas fra Rusland. Litauen er meget interesseret i at få bygget en gasledning til Polen, således at Polen vil kunne bistå i tilfælde af en russisk boycott. Litauen føler sig dog indtil videre lidt mere sikker med hensyn til gasforsyninger, idet den russisk gasledning, der forsyner Kaliningrad, løber gennem Litauen. Derfor er Litauen ligesom Polen arg modstander af Nord Stream gasledningsprojektet gennem Østersøen, fordi det vil reducere den litauiske forsyningssikkerhed, hvis Rusland bygger en stikledning fra Nordstream til Kaliningrad.

Det store litauiske olieraffinaderi Mazeikiu Nafta (op til 10% af BNP) blev efter Yukos sammenbrud sidste år solgt til det polske statselskab PKN-Orlen efter et meget langvarigt og hårdt russisk pres for at bevare raffinaderiet på russiske hænder. Men den litauiske regering, som havde forkøbsret til Yukos's aktier, ville ikke sælge til Rusland. For at maksimere presset afbrød Rusland inden det endelige salg leverancerne til raffinaderiet af råolie via den såkaldte Druzhba-(venskabs-)rørledning. Afbrydelsen skete naturligvis af "tekniske" årsager, men skaderne er ikke siden blevet udbedret. Raffinaderiet kører videre under polsk ledelse på basis af russisk råolie leveret ad søvejen, hvilket kraftigt reducerer dets overskud. Rusland reagerer overhovedet ikke på de litauiske klager over kontraktbrud eller på EU's pres i sagen.

Alt i alt er der mange gode grunde til, at Litauen udenrigspolitisk i denne tid synes på vej tilbage til den historiske polsk/litauiske alliance.

4.3 Status for den litauiske økonomi

Resume:

Litauens store vækst på 7-8% ventes at falde lidt de kommende år. Niveaue for udenlandske investeringer er i god vækst. Danmark ligger nummer 2 på listen over udenlandske investorer i Litauen. Med en afsætning på 63% er de øvrige EU-lande stadig Litauens vigtigste sambandelspartnere. Danmark tegnede sig i 2005-2006 for en imponerende vækst på 58% i eksporten til Litauen. Faldende arbejdsløshed og emigration lægger fortsat pres på lønninger og inflation – sidstnævnte faktor kan meget vel komme til at udgøre en betragtelig trussel mod Litauens bestræbelser på at blive optaget i EURO-zonen i 2010.

Væksten fortsætter

Væksten i Litauens BNP var i 2006 7,5%. Væksten drives fortsat af det indenlandske forbrug, hvilket meddelelser fra den finansielle sektor om kraftige stigninger i bankernes udlån understreger. Byggebranchen, engros- og detailhandelen samt ejendomshandelen tegner sig herudover for den største andel i væksten. Det private forbrug stimuleres af stigende lønninger – den månedlige mindsteløn hæves i juli 2007 fra DKK 1300 til DKK 1500 – og en bemærkelsesværdigt lav arbejdsløshed. Planer om reduktion af indkomstskatten til 24% øger ligeledes forbruget. Væksten i 2007 ventes at falde til 7,1%, mens den ventes at falde yderligere til 6,4% i 2008.

Midler fra EU's strukturfonde forventes ligeledes at styrke væksten. I perioden 2007-2013 er der afsat ca. DKK 50 mia. til opgradering af Litauens infrastruktur, uddannelsessystem, investeringsklima m.m. Imidlertid kræves et større fokus på udnyttelsen af midlerne, idet man i den forgangne støtteperiode fra 2004-2006 har haft afløbsproblemer og indtil videre kun har anvendt under 50% af de afsatte midler.

Kraftige prisstigninger på boligmarkedet

Boligpriserne er de seneste år steget markant. I 2005 var stigningen på hele 40%; i 2006 med 30%. Efter det mislykkede forsøg på at introducere EURO per 1. januar 2007 har markedet stabiliseret sig noget; således forventes en stigning på 5-15% i 2007. Men trods denne stabilisering er boligpriserne i Vilnius begyndt at nærme sig prisniveauet i Vesteuropa.

Udenlandske investeringer

De direkte udenlandske investeringer (FDI) er i god vækst. Således steg tallet fra 1. januar 2006 til 1. januar 2007 med 20,4% til godt 60 mia. DKK. Langt størstedelen af investeringerne gøres i fremstillingserhvervene. Ifølge en rapport udarbejdet af Verdensbanken over de bedste lande at investere i, ligger Litauen nummer 16.

Polen er med 22,6% af de totale udenlandske investeringer den største udenlandske investor i Litauen. En plads Polen overtog fra Danmark efter PNK Orlens køb af det store litauiske olieraffinaderi Mazeikiu Nafta (10% af Litauens BNP). Ser man bort fra dette ene forhold, er Danmark med 15,6% af investeringerne i lighed med tidligere år den største investor foran Sverige og Tyskland.

Litauens udenrigshandel

Litauens udenrigshandel er stadig stigende. I forhold til året før steg eksporten i 2006 med 18,4% imens importen steg med 23%. Således kom Litauen ud af 2006 med et underskud på handelsbalancen, der var 7,3% højere end i 2005; en udvikling der bekymrer økonomiske eksperter.

I 2006 gik 63% af Litauens eksport til andre EU-lande, imens Rusland med små 13% tegnede sig som det enkeltland, der aftager flest litauiske varer. De seneste tal fra Litauens Statistik viser, at eksporten de første fire måneder af 2007 steg 6,8%, imens importen steg 16,4%. Dermed er underskuddet på handelsbalancen fra april 2005 til april i år steget 48,6% til ca. DKK 40 mia.

Der er dansk overskud på handelsbalancen mellem Danmark og Litauen. Fra 2005-2006 steg den danske eksport til Litauen med 58%; således nåede den op på 2,84 mia. DKK. Ligeledes i 2006 var den litauiske eksport til Danmark 2,27 mia. DKK. En lang række danske virksomheder har stiftet datterselskaber i Litauen og placeret den arbejdsintensive del af produktionen der. En stor del af eksporten fra Danmark til Litauen kan tilskrives leverancer til disse datterselskaber. Hovedparten af investeringerne foretages i fremstillingserhvervene. Ud over et antal ganske store enkeltinvesteringer præges den danske investeringsaktivitet også af mange små og mellemstore virksomheders engagement. Dette gælder ikke mindst indenfor sektorer som tekstilindustri, samt træ- og metalforarbejdning. I alt har 250-300 danske virksomheder investeret i Litauen.

Arbejdsløshed og emigration

Som ventet er arbejdsløsheden i Litauen faldet yderligere det seneste år. I 2006 var arbejdsløsheden 5,6% mod 7,3% året før. Dermed oplevede Litauen det største fald i arbejdsløsheden i EU; en tendens der ventes at fortsætte. Den lave arbejdsløshed er blevet fulgt af store lønstigninger. Alene fra 2005-2006 steg lønningerne i gennemsnit med 14-15%; i visse brancher herunder byggebranchen helt op til 20%. Gennemsnitslønnen er dog stadig ganske lav. I 2006 var den godt 3700 DKK; et beløb der i EU kun findes lavere i Letland, Bulgarien og Rumænien.

Den lave arbejdsløshed skyldes ikke alene den høje vækst, men også en betragtelig udvandring fra Litauen. Ifølge officiel statistik har over 400.000 litauere forladt landet siden uafhængigheden i 1990, hvilket svarer til mere end 10% af befolkningen. Det er primært de høje vesteuropæiske lønninger, der trækker. Emigrationen retter sig fortrinsvis mod Irland, Storbritannien, Tyskland og Spanien. At emigrationen er et stort problem for Litauen, hersker der bred enighed om, hvorfor parlamentet har vedtaget en strategi for 2007-2012, der skal forsøge at vende tendensen og få emigranter til at vende tilbage til Litauen, bl.a. ved hjælp af informationskontorer på de litauiske ambassader i London og Dublin, oplysningskampagner, uddannelsesstilbud m.m.

Det foreslås fra flere kanter, at der åbnes yderligere op for arbejdskraft fra Ukraine, Belarus og Rusland. Forslaget har ikke overraskende mødt modstand i visse politiske kredse og i fagbevægelsen.

EURO og inflation

Litauen blev som bekendt ikke optaget i EURO-zonen pr. 1. januar 2007, da inflationen i landet ifølge EU-Kommissionens beregninger lå 0,1 procentpoint over det tilladte niveau på 2,6%.

Den litauiske regering reagerede med skuffelse, idet man havde sat en del prestige ind på introduktion af EURO'en. For nylig har man sat sig 1. januar 2010 som mål for indførelse af den fælles møntfod. Hvorvidt dette mål er realistisk, hersker der imidlertid delte meninger om. I 2006 nåede inflationen op på 3,8% blandt andet som følge af de stigende lønninger og globalt stigende energipriser. Fra april 2006 til april 2007 steg inflationen til 4,8%, og det forventes, at den for hele 2007 lander på 4,3% og i 2008 holder sig næsten støt på 4,2%. Således peger flere inden- og udenlandske eksperter på, at det vil blive vanskeligt for Litauen at introducere EURO'en før tidligst i 2011.

4.4 Outsourcing

Introduction:

Danish business has already seen the potential in Lithuania and the country has become one of the most attractive destinations for Danish outsourcing. Well known companies like Odense Steel Shipyard and Micro Matic as well as a large number of Danish SME's have chosen Lithuania for their outsourcing activities due to a number of reasons such as low labour costs, low operating costs, geographical proximity, well educated and professionally trained work force and good infrastructure.

Market trends:

The main sector for outsourcing is still manufacturing. Danish companies have traditionally seen opportunities within the wood/furniture, textile, plastic, and metal and machinery sector. The service sector is, however, growing rapidly. The Embassy expects a number of Danish investments within this sector in the future, not least in the IT sector. Danish investors have a dominant position within the logistic/transport sector.

The Lithuanian IT market is one of the most promising sectors of the countries economy and one of the main drivers of total Lithuanian economy growth. 14 of the top 20 Baltic IT companies are Lithuanian.

In Lithuania, logistic companies usually provide a wide scope of services e.g. warehousing, inventory control and distribution. Companies can outsource other services as well, including sorting, order processing, packaging and labelling. Logistic centres usually comprise import-export terminals, custom bonded warehouses and distribution warehouses.

Market conditions:

In a World Bank report from 2007, Lithuania is mentioned as one of the top ten reformers and one of the top twenty economies in the world in terms of providing business friendly conditions for investors. The report also points to the stable political environment as a risk eliminating factor.

Below pls. find an outline of the most important outsourcing indicators:

LABOUR MARKET

The labour costs in Lithuania are low compared with other EU-countries. The minimum wage is established by law. As of May, 2007, the monthly minimum wage was 1298 DKK. In recent years gradual increase in the minimum wage has been seen and at the moment the government is planning an increase to 1492 DKK per month.

The average monthly wage at the end of 2006 was 3740 DKK per month. Below you will find a table showing the level of wage in different sectors.

Table: Average monthly earning before taxes in different sectors in Lithuania

	I quarter 2006	II quarter 2006	III quarter 2006	IV quarter 2006
Total	3104 DKK	3283 DKK	3572 DKK	3740 DKK
Agriculture, hunting	2095 DKK	2186 DKK	2343 DKK	2458 DKK

and related service activities				
Manufacturing	2918 DKK	3028 DKK	3304 DKK	3451 DKK
Transport, storage and communication	3234 DKK	3317 DKK	3480 DKK	3629 DKK
Financial intermediation	6441 DKK	6654 DKK	6878 DKK	7265 DKK
Real estate, renting and business activities	3345 DKK	3577 DKK	3811 DKK	4103 DKK
Research and development	3251 DKK	3360 DKK	3566 DKK	3943 DKK

(Source: Lithuanian Department of Statistics)

As can be seen from the table, labour costs are still low in Lithuania compared to other EU-countries even though growth in wages in recent years can be detected. Only the new EU members Bulgaria and Rumania have lower wages than Lithuania (the wage level in Latvia is approx. the same as in Lithuania). In the other end of the spectrum, the average wage in e.g. Denmark is 8-9 times higher than in Lithuania.

From 2005-2006 the average wage growth was 14-15% - in sectors such as the building and construction sector it was even higher. One explanation is the rapidly decreasing unemployment primarily determined by an impressive economic growth on about 7-8% annually. From 2005-06 the unemployment fell from 7.3% to 5.6% and in some sectors there is a lack of labour – especially in the bigger cities such as Vilnius, Kaunas and Klaipeda.

Lithuanian labour has a reputation of being well educated and efficient. In Lithuania, the number of specialists having a high education per 1000 inhabitants is one of the highest in the whole EU. Many young people, especially in main cities can communicate in one or two foreign languages (see below).

TAX

Lithuania has a low tax policy. Lithuania's tax to GDP rate is one of the lowest in the EU. The corporate tax is 15% and you find free economic zones close to Klaipeda and Kaunas. VAT is 18%. Lithuania has a flat income tax rate on 27% in 2007. There are plans to lower the income tax to 24% in 2008.

GEOGRAPHICAL LOCATION

For Danish business Lithuania has very favourable geographical position and is often used by Danish investors as a stepping-stone to bigger market such as Poland, Ukraine and Russia. Lithuania has an ice-free port in Klaipeda with a modern container terminal as well as 4 international airports connected with high quality roads. From Vilnius and Palanga airport there are direct flights to Copenhagen (three flights per day from Vilnius and two flights per day from Palanga). Flight to Copenhagen lasts only 1,5 hours.

LANGUAGE

Approximately 85% of the population speaks Lithuanian as their mother tongue (approx. 7% Polish, 7% Russian, 1% other languages). English and German are spoken by many company executives, but not all. Russian is spoken by almost all older and middle-aged Lithuanians, but is on decline among the younger generation. Knowledge of English is rapidly improving, especially among the younger generation. All contact with the Lithuanian authorities is conducted in Lithuanian. Knowledge of English should not be taken for granted.

RED TAPE

The government has continually reduced the burden of red tape and of multiple and unduly long inspections for enterprises, and the situation is likely to improve further as a result of alignment with EU rules and practices and greater experience and training among officials. The trend has been toward shorter waiting times and clearer rules. The number of industries subject to licensing requirements has been reduced.

POPULATION AND BUSINESS CULTURE

Danish companies are met by an open and friendly population. For Lithuanians – like for Danes - it is very important that you are on time and are well prepared. Strangers and new acquaintances are always addressed as ‘Mr. ...’ but in general, Lithuanians switch to first name after a short time. The Danish informal approach is even appreciated by most. Lithuanians are well dressed and suit and tie is taken for granted in business connections. Personal contacts are regarded as very important and are very decisive when one is dealing with larger Lithuanian enterprises. Exchange of gifts occur on a regular basis, but usually only as a small souvenir, a box of chocolate and the likes. Lunch and dinner invitations are a part of the business culture.

SECURITY SITUATION

Lithuania is a relatively safe country. The same security awareness as in any metropolitan EU city should be maintained. The threat from terrorism is low. No threat of natural disasters. Electricity security is not considered a problem by Danish companies operating in Lithuania. Bigger companies, depended on stabile electricity supply, have their own emergency generators to be used in case of power cuts.

Market evaluation

Lithuania is an interesting destination for Danish outsourcing – also in the future. Labour costs, production costs and taxes are still among the lowest in Europe.

Traditionally, Danish investors have seen opportunities within the manufacturing sector, but this is probably going to change in the future, where outsourcing possibilities within the service sector are expected to grow significantly

4.5 Arbejdsmarkedsforhold i Litauen

Resumé:

Det litauiske arbejdsmarked er kendetegnet ved svag grad af organisering. Regulering foregår primært ved lovgivning. Arbejdsløsheden er stærkt faldende, hvilket er med til at presse lønningerne opad. Lønningerne er dog stadig lave i forhold til Vesteuropa. Emigration er et anerkendt problem. Regeringen har vilje til at reformere arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, men bestræbelserne går trægt.

----- 000 -----

Organisering og regulering

Det litauiske arbejdsmarked er kendetegnet ved en svag grad af organisering. På arbejdstager-side er der tre større fagforeninger; Lithuanian Trade Union Confederation, Lithuanian Labour Confederation og Solidarity. Der findes ikke officielle tal for, hvor mange medlemmer fagforeningerne repræsenterer, men de anslås at have godt 170.000 medlemmer. Det giver en organiseringsgrad på bare 10,7%, idet arbejdsstyrken er 1.588.300. Lokale eksperter vurderer, at kun 10-15% af de litauiske arbejdstagere er dækket af en overenskomst. Af mange litauere opfattes fagforeningerne som et negativt levn fra Sovjet-tiden; et image som foreningerne har vanskeligt ved at ryste af sig. På arbejdsgiver-side er der to større organisationer; Lithuanian Business Employers' Confederation og Lithuanian Confederation of Industrialists.

Arbejdsmarkedet er primært reguleret ved lovgivning (Labour Code). Arbejdsmarkedets parter bliver involveret i lovgivningsarbejdet gennem trepartsforhandlinger i the Tripartite Council of the Republic of Lithuania (LRTT). LRTT har femten pladser, der er ligeligt fordelt mellem arbejdsgivere, arbejdstagere og regeringen, der er repræsenteret ved Finansministeriet, Økonomiministeriet, Videnskabsministeriet samt Social- og arbejdsministeriet. Alle lovændringer vedrørende arbejdsmarkedet skal i princippet diskuteres og godkendes i LRTT, som træder sammen en gang månedligt, og som træffer beslutninger efter princippet om konsensus. I realiteten er modspillet fra især fagforeningerne så svagt, at der reelt mere er tale om formel blåstempling af lovgivningen.

Konfliktniveauet på arbejdsmarkedet er lavt. Man hører stort set aldrig om strejker eller andre aktioner. De eneste, der somme tider er aktive, er de offentligt ansatte især i sundheds- og uddannelsessektoren, hvor lønningerne er meget lave, og hvor det er svært at finde kvalificeret arbejdskraft.

Sektorer

En stor del af arbejdsstyrken (14% i 2005) er til stadighed beskæftiget i landbrug, skovbrug og fiskeri, trods disse erhvervs dalende bidrag til Litauens BNP. Beskæftigelsen i industrien ligger støt på 28-29%, mens andelen af ansatte i servicesektoren (58%) er stigende, hvilket afspejler væksten i sektorerne transport, kommunikation samt ejendomshandel og -udlejning. Der er dog stadig et stykke vej til EU-gennemsnittet, der ligger på 70% beskæftigede i servicesektoren.

Om end den litauiske lovgivning åbner gode muligheder for indgåelse af overenskomster på sektor/regionalt niveau, er der ikke blevet indgået én eneste.

Beskæftigelse og lønninger

Med et fald i arbejdsløsheden i 2005 fra 7,3% til 5,6% i 2006 var Litauen et af de lande i EU, som oplevede det største fald i arbejdsløsheden. Tendensen forventes at fortsætte. Faldet i arbejdsløsheden skyldes ikke alene den høje økonomiske vækst, som primært er drevet af vækst i hjemligt forbrug, men også emigration af arbejdskraft fra Litauen (se afsnit neden for).

Der er nogen skævhed i fordelingen af arbejdsløsheden. Der er stort set ingen arbejdsløshed i de større byer på nær i Vilnius, hvor der specielt i forstæderne er koncentreret en stor gruppe ressourcetsvage borgere. I byerne er der mangel på arbejdskraft, flaskehalse samt fastholdelsesproblemer inden for flere brancher ikke mindst bygge- og anlæg, IT og sundhed/pleje. Anderledes ser det ud på landet, hvor arbejdsløsheden flere steder er på den forkerte side af 11%. Rent geografisk oplever grænseregionerne de største problemer, idet industrien og serviceerhvervene fortrinsvis er koncentreret i de større byer.

Fra regeringens side forsøger man at stimulere arbejdsstyrkens mobilitet, men flere faktorer stiller sig i vejen. Den væsentligste årsag er ifølge eksperterne i Social- og Arbejdsministeriet de stigende boligpriser i byerne. I Vilnius steg boligpriserne i 2005 f.eks. med hele 40%; i 2006 var stigningen på yderligere 30%. Dette forhold gør det svært for de arbejdsløse på landet at flytte til byen, hvis man ikke i en overgangsperiode er villig til at acceptere ringere bolig- og levevilkår. Dertil kommer andre forhold såsom sociale relationer, muligheden for at have et subsistensbrug etc.

Faldet i arbejdsløsheden er blevet fulgt af store lønstigninger. Alene fra 2005-06 steg lønningerne i gennemsnit med 14-15%; i visse brancher, herunder byggebranchen, helt op til 20%. Gennemsnitslønnen i Litauen er dog alligevel ganske lav; således er det blandt EU-landene kun Letland, Rumænien og Bulgarien, som har endnu lavere lønninger. I den modsatte ende af skalaen ligger Luxembourg med en gennemsnitsløn ni gange højere end Litauens.

I 2006 steg gennemsnitslønnen til EURO 502 pr. måned, mens mindstelønnen lå på EURO 174 pr. måned. Regeringen arbejder for en stigning i mindstelønnen til EURO 200. Siden 2001 er gruppen af modtagere af mindsteløn halveret fra 17,3% af arbejdsstyrken til 8,5%. Næsten 35% af arbejdsstyrken tjener under EURO 286 pr. måned.

Emigration/immigration

Af de fem lande i EU med negativ migration er Litauen hårdest ramt. Emigrationsstatistikken er behæftet med nogen usikkerhed, hvilket gør det svært at danne sig et præcist overblik over problemets omfang. Ifølge officiel statistik har over 400.000 litauere forladt landet siden uafhængigheden i 1990, hvilket svarer til mere end 10% af befolkningen. I 2003 emigrerede 17.900, mens tallet efter EU-optagelsen i 2004 og 2005 lå på ca. 40.000. Men situationen er ifølge flere uafhængige eksperter værre. De officielle tal ligger på 45.000 i Irland (uofficielle tal 100.000), 83.000 i UK (200.000), 17.000 i Spanien (50.000) og 43.000 i USA (85.000).

Uanset det eksakte omfang er der enighed om, at emigration er et problem for landet, og at det bringer den positive økonomiske udvikling i fare. I erkendelse heraf har parlamentet vedtaget en strategi, der dækker perioden 2007-12 og indeholder en handlingsplan for 2007-08. Den overordnede målsætning er at stoppe emigrationen og få emigranterne til at vende tilbage til Litauen. Af konkrete elementer kan nævnes oplysningskampagne rettet mod emigranter og potentielle emigranter, etablering af informationscentre i London og Dublin, tiltag til forbedring af arbejdsforholdene i Litauen inklusiv bedre barselsvilkår m.v. og målrettede uddannelsesstilbud til emigranter og børn af emigranter.

Det foreslås fra flere kanter, at der åbnes yderligere op for arbejdskraft østfra især fra Ukraine, Belarus og Rusland. Forslaget har ikke overraskende mødt modstand i visse politiske kredse og i fagbevægelsen. Man har allerede taget skridt til at lette adgangen ved at bløde op på den nuværende kvoteordning og se mere på de reelle behov. Der er sket en pæn stigning i udstedelse af arbejdstilladelser til især belarussiske og ukrainske lønmodtagere. I 2003 fik 35 belarussere og 158 ukrainere arbejdstilladelse i Litauen, mens tallet i 2006 var henholdsvis 1104 og 959. Alene fra 2005-06 fordobledes antallet af udstedelser af arbejdstilladelser til udlændinge fra 1.500 til 3.000. Men det dækker slet ikke behovet, lyder kritikken.

Myndighederne har allerede noteret sig små sejre. Lønstigningerne i Litauen og de faldende lønninger i UK og Irland som følge af indvandring af arbejdskraft fra Bulgarien og Rumænien har ifølge myndighederne allerede haft en positiv effekt. Flere hævder, at emigrationen har toppet, og er på vej retur. Men det er formentlig en anelse for tidligt at glæde sig. Lønforskellene er stadig betydelige, hvilket de formentlig vil blive ved med at være et godt stykke ud i fremtiden, og der er ifølge nye undersøgelser stadig mange, der overvejer at emigrere.

Hvad gør regeringen?

Præsidenten kritiserer jævnlige regeringen/parlamentet for ikke at sætte mere turbo på reformerne, bl.a. efterlyses en arbejdsmarkeds- og en uddannelsesreform. Premierminister Kirkilas har erklæret sig enig i præsidentens kritik, og har inviteret oppositionen til forhandlingsbordet.

Regeringen har iværksat en række initiativer inklusiv jobrotation og aktivering, at fremme mobilitet i arbejdsstyrken og øge beskæftigelsen i udsatte grupper bl.a. gennem efteruddannelse. Man har også planer om at hæve pensionsalderen i 2008 fra 60 (kvinder)/62 (mænd) til 65. Man har sat en række projekter i gang for at øge incitamentet til at arbejde. Reformen af uddannelsessystemet er også et indsatsområde for regeringen. En ny læreruddannelse blev godkendt i maj 2006, hvor der blandt andet er fokus på introduktion af teknologiske fag i de ældre skoleklasser. Overvågnings- og evalueringsinstrumenter til kvalitetssikring i skolerne er undervejs.

De fleste - inklusiv regeringen - er dog enige om, at bestræbelserne på at reformere arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet går træt, og at Litauen ikke er parat til at imødekomme de krav, der stilles i en globaliseret verden. Pt. kan Litauen konkurrere på billig arbejdskraft, men man synes ikke at have overvejet, hvad landet skal leve af i fremtiden, når

lønforskellen er udlignet. Litauen regeres af en mindretalsregering og stemningen i parlamentet er alt andet end konstruktiv. Ikke just et politisk klima, der skaber de rette betingelser for gennemgribende reformer.

4.6 Litauens strukturfondsstrategi

Resumé

Kommissionen godkendte i april i år Litauens plan for anvendelsen af midlerne fra EU's strukturfonde i perioden 2007-2013. Under 50% af de afsatte midler i tilskudsperioden 2004-2006 er indtil videre blevet brugt, hvilket har medført hård kritik af regeringen og parlamentet. Regeringen har iværksat nye tiltag.

----- 000 -----

Litauens strategi godkendt

Kommissionen godkendte i april i år Litauens nationale strategi for anvendelsen af de tildelte midler fra EU's strukturfonde i perioden 2007-2013. Litauen var det femte medlemsland, der fik godkendt sin strategi efter bl.a. Danmark. Støtten til Litauen beløber sig i perioden til 6,775 mia. EUR. Strategien vil blive udmøntet i fire "operationelle programmer", som forventes godkendt i juli.

Ifølge planen vil midlerne blive allokeret til følgende hovedområder:

45% til sikring af stabil økonomisk vækst herunder

- sikring af et konkurrencedygtigt og innovativt erhvervsliv
- øget anvendelse af IT-kommunikation på alle planer i samfundet
- udvikling af nationale veje, jernbaner, havne
- forbindelse til vesteuropæiske el- og gasnet og optimering af energiuudnyttelse
- udvikling af transeuropæiske veje, jernbane, havne og lufthavne

39% til styrkelse af økonomisk og social samhørighed herunder

- byfornyelse, beskyttelse og bevarelse af kulturarv samt miljøbeskyttelse
- øget kvalitet af og adgang til offentlig service, bl.a. uddannelse og sundhed
- fokus på vedvarende energi, miljøbeskyttelse, rent drikkevand samt affaldshåndtering

16% til udvikling af human resources herunder

- en omstillingsparat og veluddannet arbejdsstyrke
- generelt øget uddannelsesniveaue og introduktion af livslang læring
- bedre forskermiljøer og bedre samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv
- effektivisere og udvide kapaciteterne i den offentlige administration

Finansministeriet er overordnet ansvarlig for fordelingen af fondsmidlerne og behandler ligeledes ansøgningerne. Ministerierne for miljø, social- og arbejde, sundhed, transport- og kommunikation, uddannelse- og videnskab, økonomi samt landbrug er underansvarlige for projekter hørende under disse respektive ressortområder. En række styrelser underordnet ministerierne varetager den daglige ledelse af projekterne. Det er et erklæret mål for

Finansministeriet såvel som for EU at mindske de administrative byrder i forbindelse med anvendelsen af fondsmidlerne.

Kritik af anvendelsen af EU-midler

Der synes generelt en vis mistillid til regeringens evne til at anvende midlerne fuldt ud. Fra flere sider har der lydt kritik af tilskudsperioden 2004-2006, hvor der indtil videre er anvendt under 50% af de afsatte midler under EU's strukturfonde.

Præsident Adamkus har kraftigt understreget, at anvendelse af midlerne ikke må drukne i interne stridigheder i parlamentet. Også den tidligere litauiske finansminister Dalia Grybauskaitė (EU-Kommissær for Finansiell Programmering og Budget) har peget på de litauiske "afløbsproblemer". Dermed kommer Litauen, ifølge Grybauskaitė, i fare for at skulle tilbagebetale midler i 2008, hvor finansieringsrammen 2004-2006 endeligt udløber.

Politiske observatører og lederskribenter i dagspressen er også meget fokuseret på EU-midlerne herunder i særlig grad misbrug. I forbindelse med fejringen af tre-årsdagen for Litauens medlemskab bragte landets største morgenavis en leder, hvor regeringen fik en hård medfart for den manglende effektivitet i anvendelsen af EU-midlerne. I samme leder blev Grybauskaitė rost for sin kritik. Finansministeren, som er øverste ansvarlige for anvendelsen af EU-midlerne, indgav tidlig forår sin afskedsbegæring, idet hans søn er anklaget for svindel med EU-midler. En sag, som har været grundigt dækket i pressen, og som selvsagt også kaster negativt skær over anvendelsen.

Kritikken af anvendelsen af EU-midlerne forsøges imødegået af den litauiske regering, der særligt langer ud efter Grybauskaitė, hvis udtalelser betegnes som utidig indblanding i indre litauiske anliggender. Flere beskylder hende direkte for selvpromovering med øje for præsidentvalget i 2009.

Straks efter Grybauskaitės udtalelser ansatte regeringen den tidligere chef for Verdensbankens repræsentation i Litauen, Mentas Nocius, til at overvåge anvendelsen af EU-midlerne i den kommende tilskudsperiode. Dette sammenholdt med et forslag stillet af parlamentets EU-udvalg om at oprette et særligt kontor til overvågning af og oplysning om anvendelsen af midlerne indikerer, at man fra politisk hold er mere opmærksom på problemerne. Premierminister Kirkilas har også offentligt meddelt, at han træder tilbage, hvis han ikke kan påvise klar fremgang f.s.v.a. omfanget af korruption. Det bør endelig bemærkes, at en undersøgelse foretaget af Transparency International har vist, at problemerne med korruption i anvendelsen af strukturfondsmidlerne er langt mindre, end offentligheden har mistanke om.

Kommentar:

Kritikken af regeringen og parlamentet er på mange måder berettiget. Alle er enige om, at midlerne fra EU's kasser giver landet en enestående mulighed for få sat turbo på udviklingen i et forsøg på at indhente de gamle EU-lande. Afløbsproblemerne fortæller ikke alene om faren for at forspilde denne mulighed, men sender også et uheldigt signal til Kommissionen og de øvrige medlemslande. Med tanke på at Vilnius i 2009 er europæisk kulturby, at man håber at indføre euroen i 2010/11 samt at Litauen i 2013 har formandskabet for Unionen er en

fornuftig og troværdig anvendelse af EU-midlerne af stor vigtighed. Som anført synes regeringen og ikke mindst premierminister Kirkilas at have øje for problemerne, men det store spørgsmål er om mindretalsregeringen har styrken til at gøre noget substantielt ved problemets rødder inklusiv interne stridigheder og mudderkast i parlamentet, bureaukrati og korruption.

ESTLAND

27.-28. JUNI 2007

Praktiske oplysninger, håndakter og baggrund

5. Praktiske oplysninger

5.1 Praktiske oplysninger om Estland

Hotel: Hotel Telegraaf
Vene 9
10123 Tallinn
Telefon (+372) 6000 600
Telefax (+372) 6000 601
Email: info@telegraafhotel.com
Hjemmeside: www.telegraafhotel.com

Hotellet har svømmebassin.

Ambassade: Royal Danish Embassy
Wismari 5
15047 Tallinn
Telefon (+372) 6306 400
Telefax (+372) 6306 421
Email: tlamb@um.dk
Hjemmeside: www.denmark.ee

Ambassadør Kirsten Geelan, mobiltelefon +372 53 40 00 62
Ambassaderåd Johan Friis, mobiltelefon +372 53 40 39 94
Attaché Sven Bjødstrup, mobiltelefon +372 53 40 00 63

Taxa: Tlf.nr.: 1200 eller 1700

Vejr: Juni er en sommermåned i Estland med traditionelt begrænset nedbør og mange lyse timer. Dagtemperatur ligger i snit på lige under 20 grader og nattemperaturer på ca. 10 grader.

Tidsforskel: +1 time i forhold til Danmark

Valuta: Den estiske krone, EEK, omregnes i forhold 100 EEK = 50 DKK
Udbredt mulighed for brug af almindeligt gængse internationale kreditkort.
Veksling kan ske centralt i Monex, Raekoja Plats 14 (åbent 9.00-20.00) eller ved kontaktautomater i den centrale del af byen.

Sikkerhed: Den personlige sikkerhed i Estland er generelt god, men der forekommer – først og fremmest i sommermånederne - mange tilfælde af berigelsesoverfald rettet mod udlændinge, herunder sen aften/nat. Lommetyve i specielt den gamle bydel er et stort problem.

Politi: Tlf.nr.: 110

Ambulance: Tlf.nr.: 112

Apotek: Døgnåbent apotek tæt på centrum på adressen: Tõnismägi 5, telefon 6442 282

El: Som i Danmark (220 volt 50 Hz, 2-benede stik)

Gode råd: Det er nemt som dansker at begå sig i Estland, etiketten er forholdsvis afslappet selvom man ved officielle lejligheder alligevel er rimeligt formel. Esterne er mentalt på bølgelængde med danskere, og vi er generelt vellidte. Danmark betragtes med stor sympati som et nordisk broderland med en delvis fælles historie. Esterne kan forekomme lidt reserverede første gang, man møder dem, men de har en humor, der minder meget om den danske. Det aftvinger respekt, når man siger tingene lige ud og uden omsvøb. Esterne kan godt tage lidt tid til at tænke sig om. Disse pauser er dog ikke et udtryk for, at mødet går dårligt. Man skal ikke bryde tænkepausen med ligegyldigheder for at holde mødet i gang.

Esterne rynker på næsen af højrøstet og brovtende adfærd.

Forhandlingssproget er oftest engelsk eller tysk. Hovedsproget er estisk – ligesom russisk i Tallinn og længere østpå er udbredt.

Esterne betragter sig som skandinaver og kan ikke lide at blive kaldt baltere. Det er ikke en god idé at sætte lighedstegn mellem Estland, Letland og Litauen.

5.2 Generelt om Estland

Geografi

Hovedstad:	Tallinn (397.200 indb.)
Areal:	45.227 km ² (Danmark 43.000)
Indbyggertal:	1,35 mio.
Befolkning:	Ca. 70% estere; 26% russere; resten hovedsagelig ukrainere og hviderussere
Sprog:	Estisk
Religion:	Luthersk-evangelisk; russisk-ortodoks

Økonomi

BNP pr. capita:	Euro 9.732 (2006)
Vækst i BNP pr. capita:	13,7% (2005), 18,4% (2006)
Valuta	100 EEK (Kroon) 47,6 DKK

Regering

Statsoverhoved:	Præsident Toomas Hendrik Ilves siden 9. oktober 2006, 5-årig valgperiode
Regeringsleder:	Premierminister Andrus Ansip (Reformpartiet)
Udenrigsminister:	Urmas Paet (Reformpartiet)

Geografi

Estland ligger ved Østersøens nordøstlige bred og har landegrænser mod Letland og Rusland. Med et areal på 45.100 km² er Estland en anelse større end Danmark. Landskabet er fladt kystland med omfattende skovområder, der dækker 47% af arealet, mens 20% af arealet består af eng og mose. Estland har mere end 1.500 øer og 1.400 søer. Det højeste punkt er beliggende 318 meter over havets overflade.

Hovedstaden Tallinn er Estlands største by med godt 400.000 indbyggere. Næststørst er universitetsbyen Tartu (101.000). Narva (73.000) og Kothla-Järva (66.000) er vigtige industribyer i den nordøstlige del, mens Pärnu (51.000) ved sydvestkysten er en vigtig turistby.

Befolkning

Estland har 1,35 mio. indbyggere svarende til en befolkningstæthed på 31 personer pr. km² (Danmark: 124). 66% af befolkningen bor i byerne, mens 34% er bosat på landet. Det er beregnet, at Estland mistede næsten en fjerdedel af sin befolkning mellem 1940 og 1950 som følge af tab under krigen, flugt til Vesten samt deportationer til Sovjetunionen.

Befolkningstabene blev erstattet ved immigration af russere, som især blev beskæftiget i industrien i Tallinn og i byerne i de nordøstlige regioner. Det medførte en betydelig ændring af landets etniske sammensætning. Omtrent en fjerdedel af befolkningen i Estland er i dag af russisk oprindelse. Til sammenligning var der i mellemkrigstiden kun ca. 10% ikke-estere.

I de senere år har befolkningstallet været faldende på grund af en lav fødselsrate og en lav middellevetid på 76 år for kvinder og 65 år for mænd. Siden 1992 er befolkningstallet gået tilbage med godt 8%.

Den russisk-talende og den estiske befolkningsgruppe har traditionelt levet adskilt fra hinanden – geografisk, socialt og erhvervmæssigt. Den russisk-talende befolkning har typisk været beskæftiget inden for mineindustrien, fiskeri, energi, transport og kommunikation og er klart underrepræsenteret inden for serviceerhvervene. Socialt set er befolkningsgrupperne stadigvæk adskilte med kun få blandede ægteskaber, men samlivet er generelt fredeligt, ikke mindst på arbejdsmarkedet.

Estisk, et finno-ugrisk sprog beslægtet med finsk, er det officielle sprog (statssprog), men russisk er dominerende i byerne i det nordøstlige Estland og i dele af Tallinn.

De største kirkesamfund er den evangelisk-lutherske kirke efterfulgt af den russisk-ortodokse kirke. Kun et mindretal af befolkningen bekender sig dog til nogen religion.

6. Håndakter til de enkelte programpunkter

6.1 Møde med estiske parlaments økonomiudvalg

Forløb

Ankomst kl. 9.00. Møde med udvalget. Herefter afgang kl. 10.10 til SW Mööbel AS.

Det ventes, at udover formanden Urmas Klaas, 36, (Reformpartiet), deltager 2-3 medlemmer i mødet, som vil tale på estisk (tolkning fra estisk til dansk).

Formanden vil starte med en kort præsentation af udvalget og dets arbejde.

Formål

Drøftelse af økonomiske, erhvervspolitiske og investeringsrelaterede emner af særlig dansk og estisk interesse.

Baggrund

Parlamentets økonomiudvalg har 6 medlemmer.

Udvalgets arbejdsområder omfatter: Generel økonomisk politik, erhvervs politik, transport, postvæsen, intellektuelle ejendomsrettigheder, forbrugerbeskyttelse, produktsikkerhed og turisme.

Forslag til diskussionsemner:

- **Energi-spørgsmål/EU:** Energispørgsmål prioriteres højt. Implementeringen af de bindende DER målsætninger vedr. vedvarende energi og biobrændstoffer giver anledning til estisk bekymring.
- **Økonomi/EU:** Aktuelle økonomiske situation og Estlands eurooptagelse (forventes tidligst i 2010 grundet inflationsudviklingen).
- **Forholdet til Rusland:** Fra estisk side har man især fokus på transport- og transitområdet.
- **Arbejdsmarkedet:** Estiske arbejdsmarked præget af en kraftig arbejdskraftmangel.

Økonomiudvalget har givet udtryk for, at man er særlig interesseret i at høre om danske fremskridt indenfor **vedvarende energi**.

Økonomiudvalgets medlemmer

Mr Urmas KLAAS

Chairman of the Economic Affairs Committee

Faction: Estonian Reform Party faction

Date of birth: 17 March 1971

Mr Kalev KALLO

Vice- Chairman of the Economic Affairs Committee

Faction: Estonian Centre Party faction

Date of birth: 6 December 1948

Mrs Ester TUIKSOO

Member of the Economic Affairs Committee

Faction: Estonian People's Union faction

Date of birth: 5.03.1965

Mr Marek STRANDBERG

Member of the Economic Affairs Committee

Faction: Green Party faction

Date of birth: 25 September 1965

Mr Aivar RIISALU

Member of the Economic Affairs Committee

Faction: Estonian Centre Party faction

Date of birth: 13 March 1961

Ms Olga SÕTNIK

Member of the Economic Affairs Committee

Faction: Estonian Centre Party faction

Date of birth: 2 December 1980

Name:Urmas Klaas

Committee:Economic Affairs Committee

Faction:Estonian Reform Party faction

Electoral district:Võru-, Valga- ja Põlvamaa

Phone:631 6432

E-mail:Urmas.Klaas@riigikogu.ee

Room:L 344

Date and place of birth: 17 March 1971, Röpina

Marital status: single

Education: University of Tartu, History, 1994 (cum laude), MA in History, 1998, Röpina Secondary School 1989

Scientific activities: Master's thesis: „Orthodox Church in Southern Estonia 1848–1917. Administrative arrangement and priesthood”, 1998

Career: 11th Riigikogu, 2007– ; Pölva County Governor 2004–2007; Ministry of Education and Research, Head of Information Department 2004; Newspaper *Postimees*, News Department, editor, Head of Opinion Department, Head of Tartu Office, 1995–2003; Deputy Editor-in-Chief 1995–2003; University of Tartu, Chair of Estonian History, Assistant, Head of Chair, Lecturer 1994–2003

Party affiliation: Estonian Reform Party 2006–

Social activities: Foundation for Science and Liberal Arts Domus Dorpatensis, Board Member, Baltic Society in Germany, Vice President

Awards: Golden Cross of Merit of the Republic of Poland 2005

Hobbies: fiction, sports, fishing, gardening

26.03.07

6.2 Besøg på SW Mööbel

Forløb

Ankomst kl. 10.30. SW Mööbels hovedaktionær (via SW Mööbel Aps) og formand for bestyrelsen Ulrik Rafaelsen giver en kort introduktion til virksomheden, viser rundt på virksomheden og åbner for spørgsmål. Herefter afgang kl. 11.30 til frokost med bestyrelsen for dansk-estisk erhvervsklub på KUMU kunstmuseum.

Formål

Høre om de udfordringer, som en mellemstor dansk produktionsvirksomhed i Estland står overfor bl.a. med hensyn til arbejdskraftmangel, løn- og omkostningspres, effektivitets- og produktivitetsforbedringer, og som opererer inden for et konkurrencepræget produktsegment med mange udbydere.

Baggrund

Virksomheden blev etableret i 1995 af Valeri Kukk og Ulrik Rafaelsen.

Det danske SW Mööbel Aps ejer SW Mööbel AS samt datterselskabet Solid Woodworks.

Solid Woodworks producerer komponenter i massivt fyrretræ, mens SW Mööbel AS producerer solide fyrretræsmøbler.

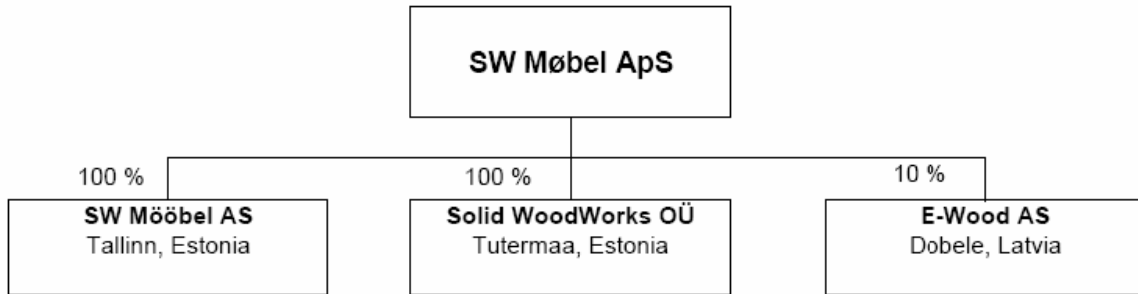
Produktionen inkluderer således alle niveauer lige fra bearbejdningen af oversavet tømmer til leveringen af færdige produkter, i form af samlesæt eller færdigsamlet.

Træet, der anvendes, bliver leveret fra estiske savværker, mens f.eks. beslag og lak købes direkte fra diverse udenlandske producenter.

SW Mööbel AS har 72 ansatte. Datterselskabet Solid Woodworks OÜ har 45 ansatte. Omsætningen er vokset fra 18,3 mio. DKK i 2001, til 32,2 mio. DKK i 2006. Virksomhedens produkter eksporteres til Danmark, hvorfra der videreeksporteres til Tyskland, Frankrig og UK. Søsterselskabet Solid Woodworks har en årlig omsætning på 11 mio. DKK.

Produktionsarealet er på 3500 m².

Peep Põlluäär er adm. Direktør for SW Mööbel AS. Ulrik Rafaelsen er bestyrelsesformand for både SW Mööbel og Solid Woodworks. Ulrik Rafaelsen er gennem SW Mööbel Aps

Position: Managing Director

Established: 1995

Employees:

Production: 102

Administration: 11

Product range:

Solid pine furniture

Markets:

Export

Main task:

Established the company from the very beginning together with an Estonian partner.

Position: Managing Director

Established: 2001

Employees:

Production: 42

Administration: 5

Product range:

Solid pine components

Markets:

Sister company

Export

Main task:

Took over the activities of an existing company to secure supplies of wood board to the sister company

Position: Member of the board

Established: 2002

Employees:

Production: 220

Administration: 11

Product range:

Wood board

Markets:

Export

Main task:

Participated in the financial restructuring of the company and became part of the new ownership structure.

Curriculum Vitae

Ulrik C. Rafaelsen

Date of birth: 27 January 1966

Nationality: Danish

Address: Lille Strandvej 20

2900 Hellerup

☐☐ +45 40 62 65 62 e-mail: ulrik@swm.ee

EDUCATION

1994 **INSEAD**, Fontainebleau, France; MBA-Program

1986 - 1990 **Engineering Academy of Denmark**; B.Sc. Mech. Eng.

1985 - 1986 **Copenhagen Business College**, Denmark; Diploma (HH)

WORK EXPERIENCE

1996 - 2007 **SW MØBEL ApS**

(Holding and sales company within furniture manufacturing)

Position: Owner & Managing Director

- Established the group from beginning with furniture production in Estonia
- Build up a team of motivated employees in all areas of the company
- Started business with customers in Sweden, Norway, UK, Hungary, France, Germany, Denmark and Estonia
- Established initial business contacts and start up handling of customers

1990 - 1995 **Colas Danmark A/S (International Division), Copenhagen, Denmark**

(Road and airport construction company)

Positions: International Business Development Manager

Co-ordinator, Total Quality Management System

Project Manager Assistant

1989 **Malabar International, Simi Valley, California, USA**

(Manufacturer of aircraft ground support equipment)

Position: Trainee

OTHER PROJECTS: Geismars Væverier A/S, Denmark

(High end home textile company)

Position: Member of the Board

Part owner

- Took over the company together with Vibeke Snedgaard Rafaelsen
- Re-launched the brand in the high end
- Established a retail shop
- Set up administration and sourcing

LANGUAGES Danish (Scandinavian) Mother tongue

English Fluent

French Working knowledge

Estonian Working knowledge

German Knowledge

CIVIL STATUS

Married, 2 children

6.3 Frokost med bestyrelsen for Dansk-Estisk Erhvervsklub på KUMU kunstmuseum

Forløb

Ankomst kl. 12.00. Møde med bestyrelsen for Dansk-Estisk Erhvervsklub på KUMU kunstmuseum, som åbnede i februar 2006 og hører til blandt de større museer i Nordeuropa. Afgang kl. 13.00 til Saajos Inexa AS.

Formål

Drøftelse af bl.a. erhvervsklima, eksportmarkeds- og investeringsperspektiver og markedsbarrierer for danske virksomheder.

Baggrund

Den Dansk-Estiske Erhvervsklub (Danish-Estonian Business Club, DEBC) blev etableret i 1996 som et uformelt forum for danske forretningsfolk i Estland.

Klubben fungerer i dag også med det formål at fremme forretningsforbindelserne mellem Danmark og Estland og organiserer faglige og selskabelige aktiviteter. Klubben informerer sine medlemmer om relevante spørgsmål. Arrangementerne har til formål at belyse emner af fælles interesse.

Medlemmerne består af danske forretningsfolk og estiske ledere i de danskejede virksomheder. Medlemskab af Dansk-Estisk Erhvervsklub er gratis. DEBC udgiver et elektronisk nyhedsbrev om sine aktiviteter.

BESTYRELSE:

Kairi Kälissaar (formand)
UNO 1 TRADING AS
Tlf. +372 6 720 130
kairi@uno1.ee

Jens Christiansen
Christiansen Consulting OÜ
Tlf. +372 51 40 270
jens@christiansen.ee

Stig Terje Henriksen
AS Marat
Tel.: +372 6 837 054 / 51 64 245
s.t.henriksen@marat.ee

Veikko Toomere
MAQS Law Firm Advokaadibüroo

Tlf. +372 6 676 440 / 6 676 446
veikko.toomere@ee.maq.s.com

Forslag til diskussionsemner:

- Vurdering af økonomiske situation og fremtidsudsigter samt af erhvervsklima.
- Vurdering af eksportpotentialet for danske virksomheder med fokus på brancher og tipsperspektiv.
- Vurdering af investeringsmuligheder med fokus på brancher og tipsperspektiv.

6.4 Besøg på Saajos Inexa AS

Forløb

Ankomst kl. 14.00. Saajos Inexas adm. direktør Kalev Koort giver en kort introduktion til virksomheden, viser rundt på virksomheden og åbner for spørgsmål. Herefter afgang kl. 15.00 til Det Danske Kulturinstitut.

Formål

Høre om de udfordringer, som en mellemstor dansk-estisk-finsk produktionsvirksomhed i Estland står overfor bl.a. med hensyn til arbejdskraftmangel, løn- og omkostningspres, effektivitets- og produktivitetsforbedringer, og som opererer inden for et nichepræget produktsegment med få udbydere.

Baggrund

Virksomheden blev etableret den 5. november 1998.

Saajos Inexa AS's hovedprodukt er maritime døre i stål, som bl.a. bruges på cruise fartøjer. Derudover produceres metaldøre til bl.a. erhvervsjendomme.

Saajos Inexa AS har ca. 80 ansatte. Den samlede omsætning var i 2006 3,6 mio. EUR (ca. 25 mio. DKK). Omsætningen har i de sidste ca. 3 år ligget nogenlunde stabilt på dette niveau (dog var der i 2006 en mindre nedgang i omsætning)

Ca. 80 pct. af produktionen går til eksport. Hovedaftager er det skandinaviske marked. Andre eksportmarkeder omfatter Letland, Litauen, Tyskland, Holland, Ukraine og UK.

Virksomheden er ISO9001 og ISO14001 (miljø) certificeret.

Produktionsarealet er på 3500m².

Saajos Inexa AS er medlem af den estiske producentsammenslutning for bygningsmaterialer samt det estiske handels- og industrikammer.

Virksomhedens ejerkreds er hhv. dansk, finsk og estisk med hver 1/3.

Den danske aktiepost indehaves af Inexa AS, der er ejet af det svenske firma Inexa AB og adm. direktør er Erik Raabe.

Den finske aktiepost indehaves af Saajos Oy.

Den estiske aktiepost ejes af den estiske virksomhed, Harju Elekter.

Kalev Koort er adm. direktør for Saajos Inexa AS.

Virksomhedens hjemmeside: www.saajos.ee

CV

Name: Kalev Koort
Date of Birth: 18 January 1970
Citizenship: Estonian
Home address: Tammetõru 15, 76605, Saue
Telephone (GSM): 50 54391
E-mail: kalev@saajos.ee
Marital status: Married
Children (Rauno - 1996, Karina - 2002, Risto – 2005)

Education: Estonian Business School
Executive MBA, 2002 - 2006

Institute of Marketing, diploma studies
Business studies (dipl. BM), 1994..1998

Estonian University of Agriculture
Electrical engineer, 1988..1993

Work Experience: Public Service Academy, Rescue College,
Lecturer 2004 -

Estonian Centre of Standardisation
Head of technical committee EVS/TK15, 2001 -

Saajos Inexa AS, 1999 -
Managing Director

Harju Elekter AS, 1994 - 1998
Project Manager; Head of Dpt.; Head of Factory

Dvigatel RAS, 1993 - 1994
Sales department

Additional schooling: 1-2-day courses on business and management

Additional info: Mother tongue – Estonian
Good knowledge – English, Russian, Finnish
Basic knowledge - German, Swedish
Thomas International DISC method user since 2002.a.
Computer knowledge - Windows, Office, Outlook
Driver's licence - B category

Hobbies: Skiing, sports, studies of German

6.5 Besøg på Det Danske Kulturinstitut

Forløb

Ankomst kl. 15.30. Introduktion til Det Danske Kulturinstitut ved dets leder Silvi Teesalu efterfulgt af gåtur i Tallins gamle bydel. Herefter afgang kl. 16.30 til Tallinn lufthavn.

Formål

Møde med fremtrædende person for det dansk-estiske kultursamarbejde og høre om udviklingen siden 1991.

Baggrund

Det Danske Kulturinstituts afdeling i Tallinn blev etableret i 1990.

Instituttets hovedopgave er at formidle kulturudveksling mellem Danmark og Estland. Dette sker bl.a. gennem danske koncerter i Estland, udstillinger med kunstnere fra både Danmark og Estland, internationale konferencer, præsentationer af danske bøger, dansk sprogundervisning samt forevisninger af danske film. Derudover arrangeres studierejser indenfor forskellige fag til både Danmark og i Estland.

CURRICULUM VITAE

Name: **SILVI TEESALU**
Birth date: 24.10.1947 Äksi, Harjumaa, Estonia
Pers.nr.: 44710240218
Address: Liivalaia 7 – 14
Tallinn 10118

Education:

1966-1968 Tartu University, mathematics
1968-1972 Tallinn Pedagogical University, English philology
1984-1988 Estonian Institute of History, studies
Ph.D (history) (31.08.1988, HT nr.012936;
15.11.1999, ENIC/NARIC nr.145)

Courses:

1993 Nordiska språk- och informationscentret, Danish language
1993 Estonian-Danish Business College, modern business accounting
1995 Copenhagen University, Danish language (upper intermediate)
2004 Copenhagen University, Cirius grant for research (cultural history, vejleder
prof. Claus Bjørn)

Work experience

1971-1972 teacher of English language, Järvakandi Gymnasium
childcare, schools inspector, Tallinn
1979-1990 Estonian Society for Foreign Cultural Relations
1990-1991 Tallinn Pedagogical Institute, teacher of English
1990 The Danish Cultural Institute, secretary; branch director from
1995
From 2001 - lecturer at Academy Nord, Tallinn (cultural history)

Other

From 1992 board member of the Estisk-Dansk Selskab
1999-2002 member of the Curators Board of the Academy Nord
From 2003 - Board member, Danish Cultural Institute
2007 Participation at the European Citizens Consultation
meetings in Estonia and as representative of Estonia – Bruxelles

Have written some books (Dansk-Estisk parlør 1993, Kopenhagen, 1997, about family history
“Lilactrees Blossom in June“, 2003)

Languages: Estonian, English, Danish, Russian, Finnish

Other: Married, have daughter Kristel and two grandchildren
Kristofer 4, Gertrud 12.

7. Baggrund

7.1 Forholdet mellem Danmark og Estland

Danmark genoptog som et af de første lande de diplomatiske forbindelser med de baltiske lande den 24. august 1991. Inden da var der i december 1990 oprettet et Baltisk Informationskontor i København, medens det danske Kulturinstitut i Tallinn fungerede fra november 1990.

De økonomiske, politiske, militære og kulturelle forbindelser mellem Danmark og Estland har siden vokset sig stadig tættere. Danmark har som den største bilaterale donor med over 1 mia. kr. i bistand givet betydelig støtte til Estlands økonomiske og sociale udvikling med fokus på Estlands tilpasning til medlemskab af EU og NATO.

7.2 Danmarks kommercielle relationer med Estland

Tabel 1. Danmarks samhandel med Estland (varer)

	2003	2004	2005	2006
Eksport	1.045,0	1.028,7	1.173,3	1.724,0
Import	1.192,6	1.234,7	1.247,0	1.597,9
	-147,5	-205,9	-73,7	126,1

Kilde: Danmarks Statistik

Eksport

- Estland var Danmarks 36. største eksportmarked i 2006. En fremgang på 3 pladser ift. 2005.
- Estland aftog i 2006 ca. 0,2% af den samlede danske vareeksport.
- Vigtigste eksportvaregruppe er maskiner og -tilbehør til industrien (9% af den samlede vareeksport).
- Eksporten i 2006 voksede med 18,6% i forhold til året før.
- Eksporten af tjenesteydelser beløb sig til godt DKK 500 mio.

Import

- Estland var i 2006 Danmarks 38. største importmarked.
- Godt 70% af importen består af industrivarer. Møbler og dele dertil tegner sig for ca. 20% af vareimporten.

Investeringer

- Ca. 190 danske datterselskaber i Estland.
- De samlede danske investeringer i Estland udgjorde ved udgangen af 2006 DKK godt 1,1 mia., hvilket svarer til ca. 1,4% af Estlands samlede direkte udenlandske investeringer.
- Danske investeringer og aktiviteter i Estland øges fortsat, men i et lavere tempo end tidligere.
- Danske investeringer har traditionelt været koncentreret i Træ, Møbel- og Metalindustrien. Transport og logistik, ejendomme samt salg og marketing.
- Brancher som er særligt interessante for dansk eksport er: IT og Telekommunikation, Træ - og metalforarbejdning, Byggeri og Anlæg, Elektronik, Miljø og Energi.
- Den stigende velstand har sat gang i bygge- og anlægsbranchen og store miljøinvesteringer ventes forude.

- Af markante danske investorer kan nævnes A.P. Møller-gruppen, som bl.a. ejer et skibsværft og en stålfabrik, SAS som ejer 49% af det nationale luftfartsselskab Estonian Air. Falck besidder over 50% af det estiske sikkerhedsmarked og 65% af bevogningsmarkedet. Ejendomsinvesteringsfirmaet Baltic Property Trust ejer en række erhvervsejendomme i de tre baltiske lande.
- Af øvrige firmaer i transportsektoren kan nævnes DFDS og Chr. Jensen Shipping. De store firmaer inden for møbel- og træindustrien omfatter Vest-Wood og Flexa. Carlsberg og Harboe har større investeringer i den estiske ølindustri, og Colas driver virksomhed inden for vejsektoren.

7.3 Indenrigspolitiske forhold og forfatning

Politisk ledelse Styreform, valg og styrkeforhold

Estlands forfatning af 1992 gjorde Estland til et parlamentarisk demokrati efter vesteuropæisk model. Princippet om balance og gensidig kontrol mellem den lovgivende, udøvende og dømmende magt blev knæsat som fundamentalt.

Den estiske præsident vælges for en femårig periode. Valget sker indirekte af parlamentet, Riigikogu. Såfremt der ikke kan samles det nødvendige flertal for en kandidat, vælges præsidenten af et valgkollegium bestående af såvel parlamentarikere som lokalpolitikere. Den nuværende præsident, Toomas Hendrik Ilves, tidligere formand for Socialdemokratiet og Europa-Parlamentariker blev den 23. september 2006 af et særligt kollegium bestående af parlamentarikere og lokalpolitikere valgt til Estlands tredje præsident siden uafhængigheden i 1991. Han tiltrådte den 9. oktober 2006.

Parlamentet består af 101 medlemmer og er på valg hvert fjerde år. Præsidenten udskriver valg til parlamentet. Seneste parlamentsvalg fandt sted den 4. marts 2007. Medlemmerne vælges efter forholdstalsmetoden. Spærregrænsen er på 5%.

Seneste lokalvalg, hvortil alle personer over 18 år med fast bopæl i Estland har valget, fandt sted i oktober 2005

Regeringen ledes af en af præsidenten udpeget statsminister, der skal nyde parlamentets tillid. Statsministeren udpeger det ønskede antal fagministre. Det samlede kabinet skal godkendes af præsidenten. Regeringen er ansvarlig over for parlamentet, der kan udtrykke mistillid til regeringen og premierministeren.

Præsidenten har udover retten til at udpege statsministeren beføjelse til at fremsætte forslag om besættelse af en række andre ledende poster herunder forsvarschefen, den juridiske kansler, højesteretspræsidenten, præsidenten for centralbanken og rigsrevisor. Præsidentens kandidater skal godkendes af parlamentet.

Ifølge forfatningen har alene præsidenten ret til at opløse parlamentet og udskrive ekstraordinært valg i tilfælde af, at der ikke kan samles tilstrækkelig opbakning til den siddende regering. Proceduren er dog ganske kompliceret, og har ikke været brugt.

Den parlamentariske situation

Der blev afholdt ordinære valg til den 11. parlamentssamling den 4. marts 2007. Mandatfordelingen er:

Parti	Valget 2007
Reformpartiet	31
Centerpartiet	29
Res Publica-Pro Patria	19
Socialdemokratiet	10
Socialdemokratiet	10
Folkeunionen	6
Estland Grønne	6

Parlamentsvalget blev et ganske tæt løb mellem statsminister Andrus Ansips liberale Reformparti og det populistiske, venstredrejede Centerparti med økonomiminister Savisaar i spidsen.

Reformpartiet blev valgets store vinder med en markant fremgang på 12 mandater til 31 af parlamentets 101 pladser. Valget blev også en stor personlig og historisk sejr for Ansip, der som den første regeringschef fortsatte på posten efter parlamentsvalget. Vælgerne har bl.a. belønnet Ansip og hans parti for den kraftige økonomiske fremgang, som Estland har oplevet siden valget i 2003.

Centerpartiet blev nr. 2 med 29 mandater, og det i 2006 fusionerede konservativ-nationalistiske parti Res Publica-Pro Patria med tidligere premierminister Mart Laar i spidsen blev nr. 3 med 19 mandater.

Centerpartiet har blandt sine kernevælgere en høj andel af pensionister og russisktalende. I det nordvestlige Estland i Idu-Viru amtet, som har en stor russiske talende befolkningsgruppe, fik Centerpartiet over halvdelen af stemmerne.

Det nydannede miljøparti Estlands Grønne fik et godt valg og kom ind i parlamentet med 6 mandater. Præsident Ilves' tidligere parti Socialdemokratiet (skiftede navn fra Moderaterne til Socialdemokratiet i 2003) fik en fremgang på 4 mandater til 10 mandater.

Res Publica-Pro Patria blev sammen det agrare Folkeunionen valgets tabere. Ved valget i 2003 sad de to partier på ikke mindre end 35 mandater i Parlamentet. Ved valget i marts 2007 lykkedes det kun det fusionerede parti at sætte sig på 19 mandater. Folkeunionen, der deltog i den tidligere regering sammen Reformpartiet og Centerpartiet, fik 7 mandater, en tilbagegang på 7 mandater i forhold til valget i 2003.

2007-valget blev ligesom 2003-valget et dårligt valg for de selvstændige russiske partier. Intet parti klarede spærregrensen på 5%.

Valgdeltagelsen blev 61% på landsplan. En stigning på 3 pct. points. fra valget i 2003 (den højeste valgdeltagelse siden uafhængigheden i 1991 var 69% i 1995, og den laveste 57% i 1999).

Som det første land nogensinde gjorde Estland brug af stemmeafgivning over Internettet (e-voting) ved parlamentsvalget. Godt 3% af vælgerne benyttede sig af muligheden for at stemme via Internettet.

Valget i marts 2007 førte til dannelsen af en centrum-højre treparti regering bestående af Reformpartiet, Res Publica-Pro Patria og Socialdemokratiet med Andrus Ansip som premierminister. Koalitionsregeringen sidder på et komfortabelt flertal på 60 af parlamentets 101 pladser.

Politiske mærkesager

Produktiviteten i Estland er kun ca. halvdelen af EU-gennemsnittet, men stiger dog hurtigt. Regeringen satser på yderligere produktivitetsforbedringer gennem styrkelse af FoU-indsatsen bl.a. inden for vidensintensive sektorer som IT og biomedicin.

For at vende den demografiske udvikling satser regeringen på familiepolitiske tiltag bl.a. i form af bedre børnepasningsmuligheder, forbedring af boligforholdene for flerbørnsfamilier og øgede tilskud til børnefamilier.

Mindretallene

Forholdene for mindretallene har siden selvstændigheden spillet en væsentlig inden- og udenrigspolitisk rolle. Ved uafhængigheden i 1991 blev det besluttet at give estisk statsborgerskab til personer, som var statsborgere i Estland ved den sovjetiske besættelse i 1941 samt deres efterkommere. Denne regel betyder, at de mange russere, som er indvandret efter 1940, og deres børn ikke automatisk har statsborgerskab NB. . Men dette er så vidt jeg ved ændret en smule og således at børn, der fødes af russiske forældre lettere vil kunne opnå statsborgerskab..

Ikke-estere kan opnå statsborgerskab gennem en naturaliseringsproces, der indebærer en prøve i estisk sprog, kendskab til den estiske forfatning og loven om statsborgerskab. Prøven er ved flere lejligheder blevet forenklet og statsborgerskabslovgivningen har undergået en række stadige forbedringer. Naturaliseringsprocessen er gennemgået af 7000 personer i 2005 og knap 5000 i 2006. Målet i integrationsprogrammet er 5000 årligt.

Russisktalende og estere lever fortsat i stor udstrækning i parallelsamfund i på arbejde og i fritiden.

Regeringen fortsætter bestræbelserne for at integrere det russiske mindretal, som udgør ca. 26% af den samlede befolkning på 1,35 mio. Resultaterne af det hidtidige program har været blandede. Med et nyt integrationsprogram for 2008-2013 lægges op til en langt mere offensiv tilgang. En kraftig holdningsændring hos alle parter i befolkningen under alle omstændigheder væsentlig for en succesfuld integration.

Der fokuseres på en intensivering af undervisningen på estisk på de forsat mange russiske skoler og gymnasier samt voksenundervisning i estisk med fokus på læger, politi- og ambulancefolk samt fængselsbetjente. Hertil kommer støtte til kulturelle foreninger, kunstner-sammenslutninger for etniske minoriteter og søndagsskoleprojekter

Introduktion af tosproget undervisning er påbegyndt på 27 russisksprogede folkeskoler. Fra begyndelsen af 2007 er integrationsprogrammet blevet udvidet med en målsætning om, at 40% af undervisningen skal foregå på estisk på 46 russiske folkeskoler med udgangen af 2007.

7.4 Estlands økonomiske og sociale situation

Estland valgte umiddelbart efter uafhængigheden i 1991, efter 45 år med sovjetisk planøkonomi, at følge en konsekvent liberal markedsøkonomisk linie. Den økonomiske politik er baseret på en stram finans- og pengepolitik samt binding af den estiske krone, EEK, til EURO'en

Estland har på grund af det meget favorable erhvervsklima haft succes med at tiltrække betydelige direkte investeringer fra udlandet og har i en årrække ligget i toppen blandt EU's nye medlemslande. De største udenlandske investorer kommer fra Sverige, Finland, USA, Holland, Norge og Danmark.

Den estiske økonomi udvikler sig hastigt i retning af en moderne serviceorienteret markedsøkonomi. Tjenesteydelser udgør næsten to tredjedele af den samlede økonomi. Især detailhandel, transportsektoren og ikke mindst finanssektoren har vist stor vækst. Industrisektoren er inde i en betydelig omstrukturingsproces for at leve op til vestlige markeders design- og kvalitetsmæssige standarder.

Landbruget oplevede en markant krise i perioden efter selvstændigheden. Sektorens andel af BNP er faldet med mere end 3,5 gange siden 1992 til ca. 6%. Der kræves betydelige investeringer i – og omstrukturering af – landbrugsproduktionen og en modernisering af forarbejdningsindustriens produktionsudstyr for at gøre estisk landbrug konkurrencedygtigt og bringe det på niveau med EU's kvalitets- og hygiejnekrav. Midlerne fra EU's strukturfonde har dog allerede bidraget til en positiv udvikling.

Den konsekvente, liberale markedsøkonomiske politik har resulteret i en høj økonomisk vækst siden 1994, der kun blev afbrudt af den russiske krise i 1998. Allerede i slutningen af 1999 vendte udviklingen atter. Den økonomiske vækst var i 2005 på 10,5% og 11,4% i 2006.

Efter en periode med eksportdrevet vækst har lokomotivet i de sidste par år været den indenlandske efterspørgsel – forbrug og investeringer – som har været næret af en relativ hurtig realvækst i lønningerne, lave rentesatser og favorable lånemuligheder.

Estisk økonomi forventes også i 2007 og 2008 at fastholde et højt væksttempo på 6-9% på årsbasis. Den kraftige vækst har ført til en udbredt mangel på arbejdskraft indenfor flere erhvervssektorer, pris- og lønpres, voksende betalingsbalanceunderskud og svækket konkurrenceevne.

Den tiltagende inflation har bevirket en udskydelse af Estlands eurooptagelse. Regeringen forventer, at Estland realistisk set tidligst bliver optaget i 2010.

Arbejdsløsheden er i de senere år faldet markant og lå i begyndelsen af 2007 på 5,5% iht. ILO's opgørelsesmetoder (ca. 2% iht. estiske metoder). Tallene dækker dog over store regionale

forskelle med Tallinn-området med den klart laveste registrerede arbejdsløshed, og de højeste tal i de russisk-dominerede byer i det nordøstlige Estland – hvis tunge industrivirksomheder har haft svært ved at klare omstillingen og finde nye partnere i Vesten – og i landbrugsområderne i den sydøstlige del af landet.

Der har på denne baggrund været en voksende erkendelse af, at den øgede velstand må komme større befolkningsgrupper til gode, og at der måtte skabes et vist minimumsniveau for social velfærd. Den hastige modernisering af estisk erhvervsliv med store kapitalinvesteringer samt i de seneste år et opskruet privatforbrug har resulteret i væsentlige betalingsbalanceunderskud. I 2006 var underskuddet på betalingsbalancens løbende poster godt 11% af BNP. Der er tale om et ganske højt niveau, der dog ikke er alarmerende for et land under hastig økonomisk omstilling.

Den markante omlægning af Estlands udenrigshandel væk fra Rusland og de tidligere sovjetrepublikker over mod EU har resulteret i at over 70% af Estlands samlede eksport i dag går til 1 EU-landene – med Finland, Sverige og Tyskland som de største aftagere. Rusland aftager i dag ca. 8% af Estlands eksport, medens importvarer fra Rusland udgør lidt over 9% af Estlands samlede import. Også på importsiden er EU den dominerende handelspartner. Finland og Sverige er de største eksportører til Estland. Fordelt på varegrupper udgør maskiner, træprodukter, metal og tekstiler de største estiske eksportvarer. Maskiner og fødevarer udgør den største andel af importen.

7.5 Estlands udenrigs- og sikkerhedspolitik

Medlemskaberne af EU og NATO og hurtig integration i de to organisationer har været de vigtigste udenrigspolitiske målsætninger i mange år. Der har været bred politisk konsensus om denne prioritering.

Estlands indtræden i EU pr. 1. maj 2004 blev besejlet ved en folkeafstemning den 14. september 2003, som gav et flertal på 68% for medlemskab. Opbakningen til EU-medlemskabet er siden faldet noget.

Estland blev medlem af NATO den 2. april 2004.

Koalitionsregeringen fastholder kursen på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område: De overordnede prioriteter er fortsat EU- og NATO-samarbejdet, konsolidering af de gode relationer til USA samt en konsekvent politik overfor Rusland og støtte til konkrete/praktiske tiltag mhp. udvikling af de estisk-russiske relationer.

Estland er en varm fortaler for EU's fortsatte udvidelse og ønsker at styrke og udbygge den politiske integrationsproces i EU.

Estland deltager i NATO- og FN-ledede humanitære og fredsbevarende operationer og har udsendt fredsbevarende kontingenter til missionerne i Kosovo og Bosnien, bl.a. under dansk kommando. I 2002 stillede Estland et troppebidrag til rådighed for operation "Enduring Freedom" i Afghanistan, ligesom man i juni 2003 udsendte et militært kontingent til den internationale stabiliseringsstyrke i Irak. Mandatet herfor er blevet forlænget til udgangen af 2007, og mandatet for missionerne i Afghanistan og Kosovo med to år og udløber 31. december 2008. I Afghanistan er der sket en seksdobling af antallet af udstationerede estere til 130. Estland fordoblede hermed i 2006 deres internationale engagement.

Regeringen har som mål at øge forsvarsbevillingerne for at leve op til tidligere tilsagn til NATO om, at forsvarsbudgettet skal udgøre 2% af BNP. Det estiske forsvar arbejder fortsat på at styrke dets integration i NATO.

Det bilaterale dansk-estiske forsvarssamarbejde er i dag koncentreret om et brigadeprojekt, der omfatter de tre baltiske lande, og som har til formål i hvert land at uddanne en brigadefører, en brigadestab og et brigadestabskompagni samt medvirke til, at landene fremover selv kan forestå denne uddannelse. Slutmålet er, at hvert land inden for en årrække skal kunne stille med en brigade på højt beredskab i NATO-regi.

Estland blev medlem af Verdenshandelsorganisationen WTO i november 1999. Fra estisk side fokuserer man på områderne landbrug, fiskeri, tjenesteydelser og elektronisk handel. Derudover deltager Estland i alle relevante internationale og regionale fora såsom FN, IMF, Verdensbanken, OSCE og Østersørådet.

For Estland, som for en række andre lande i Central- og Østeuropa, har forholdet til USA siden uafhængigheden stået centralt i udenrigs- og sikkerhedspolitikken og fastholdelsen af stærke transatlantiske bånd på det sikkerhedspolitiske område forbliver et væsentligt element i estisk udenrigspolitik.

Forholdet til Rusland spiller en vigtig rolle som følge af den fælles historie, naboskabet, det økonomiske samspil samt den russiske befolkningsgruppe i Estland. Forholdet var i årene umiddelbart efter uafhængigheden præget af store spændinger, men blev forbedret efter den russiske troppetilbagetrækning i 1994. Rusland og russiske politikere fører kampanjer mod, hvad man betegner som fortsatte krænkelser af rettighederne for det russiske mindretal i Estland, ligesom Rusland har svært ved at forlige sig med Estlands indtræden i EU og **NATO**.

Estland og Rusland nedsatte allerede i april 1998 en fælles regeringskommission, der skulle drøfte bilaterale spørgsmål herunder økonomi, sociale, kulturelle og humanitære spørgsmål samt forholdet for den russisktalende befolkning. Kommissionens arbejde har resulteret i flere samarbejdsaftaler på ikke mindst det økonomiske område, men arbejdet har i en årrække stået i stampe på grund af manglende russisk vilje til at løse de udestående problemer. Det seneste møde fandt sted i november 2002.

Relationerne blev yderligere forværret i april/maj 2007, da et politisk kontroversielt mindesmærke i Tallinn for faldne under 2. Verdenskrig (Bronzesoldaten) efter regeringsbeslutning blev flyttet til en militær kirkegård i Tallinn. Flytningen førte til den værste sikkerhedspolitiske situation i Estland siden 1991, da det i forbindelse med protester mod flytningen af mindesmærket kom til meget voldsomme uroligheder i Tallinn, og den estiske Moskva-ambassade og -ambassadør blev angrebet af russiske demonstranter.

Det er ikke lykkedes Rusland og Estland at indgå en formel grænseafteale. En grænseafteale blev underskrevet i maj 2005 og ratificeret i det estiske parlament i juni 2005. Kort efter den estiske ratifikation trak Rusland imidlertid sin undertegnelse tilbage som følge af, at man fra estisk side havde tilføjet en erklæring om det tidligere Sovjetunionens illegale besættelse af Estland i 1940'erne. Siden har de to lande lagt grænseforhandlingerne på køl.

Med Nordisk Råd som forbillede er der oprettet et Baltisk Råd, og de baltiske lande har nu et intensivt politisk samarbejde med møder på præsident-, statsminister- og fagministerniveau. Navnlig i det seneste år er det institutionaliserede samarbejde med de nordiske lande blevet stærkt udbygget, og de tre baltiske lande er medlemmer af Den Nordiske Investeringsbank (NIB).

7.6 Energisituationen i Estland

Resumé

Olieskifer er og vil ifølge beregninger frem til 2015 stadig være den primære energikilde for Estland og bidrager til at sikre landet en relativt høj selvforsyningsgrad de næste 5 til 10 år. Med vedtagelsen af en langsigtet energiplan har Regeringen opstillet mål om f.eks. mere energieffektivt byggeri og bedre udnyttelse af kraftvarmeværker. Overordnet set kun relativt begrænset politisk fokus. Den internationale energisituation og udvikling – og spørgsmål om yderligere diversificering af energiforsyningen og vedtagelse af evt. nye emissionskvoter – trænger sig mere og mere på. Udnyttelse af vedvarende energi fortsat yderst begrænset, mens atomkraft kommer til at spille en større rolle med opførelse af atomkraftværk i Litauen

Afhængigheden af eksterne energiforsyninger, primært i form af naturgas fra Rusland, er den største energipolitiske udfordring for Estland. Dette til trods har energi og klimaspørgsmålene ikke hidtil stået højt på den politiske dagsorden. Med undtagelse af det estiske grønne parti "Estlands Grønne," der blev dannet i slutningen af 2006, har ingen af de opstillingsberettigede partier til parlamentsvalget den 4. marts 2007 energi og klima som politiske mærkesager. Som det eneste parti slår Estlands Grønne et slag for større satsning på vedvarende energi. Mens Estlands Grønne går imod kernekraft, indtager de øvrige partier generelt en positiv holdning hertil. Regeringen med premierminister Ansip i spidsen er en varm fortaler for, at der i fremtidens energipolitik gives højere prioritet til atomkraft.

Olieskifer er fortsat den primære energikilde i Estland. Olie fra estisk olieskifer dækkede i 2005 hele 82 % af den samlede estiske energiproduktion. Det resterende behov dækkes af naturgas fra Rusland, træ, dieselolie og benzin, som alle på nær træ importeres. Estlands store egenproduktion af olie fra olieskifer giver således Estland en relativt stor uafhængighed mht. energi- og brændstofimport.

Vedvarende energi (VE) spiller en meget begrænset rolle i den estiske energiforsyning. I 2005 dækkede VE kun 0,2% af energiforbruget, hvilket i forhold til målsætningerne om at nå op på 5,1% i 2010 placerer Estland blandt de 8 mindst udviklede EU-lande. Importeret el fra A-kraftværker skønnes i 2005 at dække 0,6 % af det primære energiforbrug. Generelt gælder for vedvarende energi, at den på det estiske marked endnu ikke reelt er konkurrencedygtig overfor den fortsat relativt billige olieskiferudvinding.

Det private selskab AS Eesti Gas har en monopolstilling mht. gasimport og -transmissioner. Naturgassen udgjorde i 2005 ca. 16% af den primære energiforsyning. Elsektoren domineres af Eesti Energia, der producerer ca. 90% af Estlands elektricitet på to store værker i det nordøstlige Estland. Eesti Energia er statsejet og beskæftiger sig med alle led i elforsyningen (produktion, transmission, distribution, salg mv.). Estland er nettoeksportør. Under stor festivitas åbnede den estiske præsident for nylig elkablet mellem Estland og Finland, der i første

omgang skal forsyne skandinaviske forbrugere med el produceret i Baltikum, men som samtidig giver Estland muligheden for leverancer fra Skandinavien..

Brugen af fjernvarme er udbredt. I større byer er udbredelsen over 50%, medens den i mindre byer er helt oppe på knap 90%.

Regeringen vedtog i 2004 en langsigtet udviklingsplan (frem til 2020) for energiområdet omfattende følgende mål:

- Energiforbruget fra kraftvarmeværker (CHP-anlæg) skal øges fra det nuværende niveau på ca. 13% til 20% i 2020. Den forudsatte følgerlovgivning vil forpligte energimonopolet Eesti Energia til at aftage til en fast pris. Endvidere forventes der indført en miljøcertifikatordning, hvorefter en vis del af el produktionen skal genereres ved anvendelse af vedvarende energikilder.
- Udbygning af naturgasledningsnettet, som i dag er af begrænset omfang.
- Det estiske energiforbrug, der i de senere år er steget 5-7 % om året, skal holdes på 2003-niveauet. Målet skal opfyldes dels ved effektivisering af energiproduktionen, dels gennemførelse af energibesparende foranstaltninger. Fra 2006 skal alt nybyggeri - såvel erhvervs- som boligbyggeri - være forsynet med et energicertifikat, der bekræfter, at kravene til energieffektivisering er opfyldt.
- Produktionen af VE skal i overensstemmelse med EU-målene øges fra de nuværende ca. 0,2 % af den samlede energiproduktion til 5,1 % i 2010. Regeringen satser dog på inden 2010 at nå en endnu højere andel gennem øget anvendelse af biobrændsel. Regeringen har indtil videre valgt at sætte loft for støtte til vindenergiproduktionen på 400 GWh pr. år grundet tekniske problemer med bl.a. en utilstrækkelig elnet- og transmissionskapacitet.

Estiske miljøorganisationer, bl.a. det estiske baserede ”Stockholm Environmental Institute (SEI)”, efterlyser mere holdbare langsigtede løsninger baseret på alternativ energi og har stillet forslag om et energi-mix bestående af 50 % olieskifer, 20 % gas, 20 % vind og 10 % biomasse. Dette skulle ifølge de foreliggende beregninger bringe importbehovet ned til 20 % og kunne realiseres i løbet af 5 år. Det estiske udenrigspolitiske institut har i en nylig offentliggjort rapport foreslået, at det estiske gasnet tilkobles den tysk-russiske gasledning.

I Estland oplever man i øjeblikket energitab på op til 20 %. Dette tilskrives gamle og dårligt vedligeholdte forsyningsledninger. Til sammenligning er tabet i Finland på 6 %. Ifølge de foreliggende planer vil man over de kommende 10-15 år investere ca. 1,1 mia. EEK. (ca. 550 mio. DKK) årligt mhp. fornyelse af nettet. I regeringens energiplan har man som nævnt sat som mål at holde energiforbruget på 2003 niveau. Der foreligger dog fortsat ikke planer for, hvorledes dette mål skal nås. Støtte fra EUs struktur- og samhørighedsfonde, hvor øgede midler for 2007-2013 vil blive tilført energiområdet, vil formentlig kunne bidrage til opfyldelse af målsætningen.

Brugen af olieskifer indebærer et fire gange så stort CO₂-udslip sammenlignet med konventionel olie samt betydelig lokal forurening og naturødelæggelser. Til trods herfor fastholder regeringen, at olieudvindingen af olieskifer også fremover skal udgøre rygraden i den estiske energiforsyning. Ifølge beregninger vil der med et uændret forbrug være tilstrækkelige olieskiferforekomster til yderligere 50-60 års produktion. Medens udslip af sulfater praktisk talt er elimineret, arbejdes der fortsat på at reducere CO₂ udslip yderligere og bevare overflademiljøet omkring minerne. Medens Estland ikke umiddelbart har nævneværdige problemer med at opfylde målsætningerne i Kyoto-aftalen, vil landet kunne få store problemer - såfremt kravene til CO₂-reduktioner skærpes endnu mere- med at opretholde den nuværende energiproduktion baseret på olieskifer.

Med en nyligt indgåede aftale mellem de nationale energiselskaber i Letland, Litauen og Estland om at opføre et nyt atomkraftværk i Litauen (Ignalina 2) håber den estiske regering at have taget endnu et skridt mod yderligere diversificering af energiforsyningen. Estland har tilsyneladende accepteret Polens inkludering på betingelse af, at det ikke indebærer en forsinkelse af projektet. Polens deltagelse vil betyde mindre pris pr. GW, da projektet udvides til to reaktorer i stedet for en enkelt. I sidste ende er det dog op til energiselskaberne, om de vil inkludere Polen. Hertil kommer, at Estland med en aftale omfattende polsk projektdeltagelse vil være forbundet til det europæiske el-marked både via Litauen/Polen og via Finland. Samtidig kan det ikke udelukkes at et fælleseuropæisk forsyningsnet vil være etableret inden Ignalina 2 er sat i drift. Dette forventes at ske i 2015, og det er derfor et spørgsmål om Estland i det hele taget vil komme til at modtage elektricitet fra værket. I så fald vil den estiske deltagelse blive vurderet som værende en investering på et rent forretningsmæssigt grundlag.

Estland vil i kraft af sin olieskifer, ifølge de seneste beregninger, med et uændret energiforbrug i endnu en årrække kunne opretholde en relativ høj selvforsyningsgrad på energiområdet. Estland er hermed bedre stillet end mange af sine europæiske partnere. I lyset af de seneste års udvikling på energimarkederne og Ruslands nylige gas og oliekonflikter er det bemærkelsesværdigt, at regeringen ikke siden vedtagelsen af den estiske energiplan har taget væsentlige nye energipolitiske initiativer eller igangsat andre tværgående energipolitiske overvejelser.

På lidt længere sigt må det forventes at den estiske energisituation og forsyningsikkerhed vil komme under stigende pres. I første omgang prioriteres udviklingen af en fælles ekstern EU-energi politik endog særdeles højt af den estiske regering.

Det kniber fortsat for beslutningstagerne, at samle opbakning til og styrke landets energipolitik og herunder fastlægge langsigtede og mere bæredygtige energiløsninger. Indtil videre er der derfor ikke meget, der tyder på, at esterne som i Danmark vil være rede til i langt større omfang end hidtil at tage hurtige og selvstændige initiativer.

7.7 Estiske arbejdsmarked

Resumé

- Situationen på det estiske arbejdsmarked er præget af en stærk beskæftigelsesvækst, faldende arbejdsløshed, stor og voksende arbejdskraftmangel.
- Arbejdskraftmanglen er pt. det største strukturelle problem.
- Den demografiske udvikling med en aldrende befolkning, lave fødselstal og små årgange fra omkring 2015 udgør en trussel mod økonomiens vækstmuligheder på lang sigt.
- Regeringen satser på uddannelses-, familie-, arbejdsmarkeds-, forsknings- og udviklingspolitiske tiltag mhp. at vende udviklingen og lette presset på arbejdsmarkedet.
- Arbejdskraftindvandring fra tredjelande et sensitivt politisk spørgsmål.
- Lav organisationsgrad på arbejdsmarkedet.

1. Beskæftigelsen og arbejdsløsheden

Det estiske arbejdsmarked oplevede store ændringer i 1990erne som følge af dels den økonomiske restrukturering, dels kraftige demografiske forskydninger (lave fødselstal og lav forventet levetid).

Nøgletal for arbejdsmarkedet

	2002	2003	2004	2005	2006
Arbejdsstyrken (tusinde)	652,7	654,3	652,1	653,8	686,8
Beskæftigede (tusinde)	585,5	588,1	588,6	601,6	646,3
Beskæftigelsesgrad (%)	55,9	59,7	59,7	60,9	61,6
Arbejdsløse (tusinde)	67,2	66,1	63,5	52,2	40,5
Arbejdsløsheds pct. (%)	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9

Kilde: Estlands Statistik

I 2006 var den estiske arbejdsstyrke på 687.000, hvoraf 646.000 var i beskæftigelse. De beskæftigedes fordeling på erhvervssektorer fremgår af nedenstående figur.

Beskæftigelsen fordelt på erhvervssektorer

I de senere år har estisk økonomi oplevet en meget positiv økonomisk udvikling. Væksten har været 7-8% og nåede i 2006 helt op på 11,4%. Arbejdsløsheden er faldet med knap 5 pct. point

siden 2002 til 5,9% i 2006 (iht. ILOs opgørelsesmetoder) og er fortsat med at falde i 2007. Baseret på det estiske arbejdsmarkedets opgørelsesmetoder var 13.500 arbejdsløse i januar 2007 (2,2% af arbejdsstyrken).

Arbejdsløsheden er traditionelt størst i det overvejende russisk befolkede nordøstlige Estland. De senere års fald i arbejdsløsheden har været kraftigst i dette område, men ligger stadig højt med 8,5% i 2006. De regionale forskelle skyldes bl.a. sociale, integrations- og sproglige faktorer blandt det russiske mindretal, som bevirker et mismatch mellem de arbejdsløses kompetencer og de efterspurgte kvalifikationer. Antallet af langtidsarbejdsløse er også faldet kraftigt til 15.300 i 2006 mod 34.500 i 2004.

Estland har den tredje laveste arbejdsløshed i EU og den laveste blandt de nye EU lande. Beskæftigelsesgraden er øget med knap 6 pct. point siden 2002 til 61,6% i 2006.

2. Arbejdskraftmangel

Manglen på arbejdskraft udgør pt. det største strukturelle problem på det estiske arbejdsmarked og er en stadig voksende trussel mod Estlands økonomiske fremgang. Årsagerne er mange. Hovedårsagen er den kraftige økonomiske vækst, som trækker en stærk arbejdskraftefterspørgsel med sig. Manglen er mest udtalt inden for bygge-, transport-, skibsbygnings- og sygehussektorerne. I de kommende år ventes også et kraftigt øget arbejdskraftbehov inden for handel og hotel- og restaurationsbranchen og ingen sektorer forventes at have overskud af arbejdskraft.

En anden årsag til den stigende arbejdskraftmangel er udvandring af arbejdskraft til især Finland, men også til bl.a. UK, Sverige, Norge og Irland. Det er vanskeligt at udarbejde pålidelig statistik over udvandringen. Skønsmæssigt arbejder mere end 16.000 estere i udlandet eller ca. 2,3% af arbejdsstyrken. Tallene varierer dog meget, hvilket hænger sammen med, at mange estere, særligt i den nordlige del af landet, pendler frem og tilbage til Finland, og det er vanskeligt at vurdere hvor mange, som faktisk bor i Finland. Det er især bygningshåndværkere og sygehuspersonale, som er flyttet udenlands. Det er generelt vurderingen, at flertallet vender tilbage efter nogle år i udlandet. Udvandringen ventes at aftage, såfremt den kraftige økonomiske udvikling og lønudvikling kan opretholdes i en længere årrække.

Den demografiske udvikling trækker i retning af en fortsat stor reduktion af Estlands befolkning i de kommende årtier. For Estlands vedkommende ventes den procentvise reduktion i den disponible arbejdskraft at blive større end den generelle befolkningsudvikling, idet kraftigt faldende fødselstal i 1990'erne indebærer, at færre unge kommer ud på arbejdsmarkedet efter 2015.

Arbejdskraftmanglen smitter på kort sigt af på lønudviklingen og giver problemer for virksomhederne mht. finde velegnet arbejdskraft. De gennemsnitlige lønstigninger var ca. 17% i 2006 (inflationen 4,6%) og indenfor visse brancher steg lønningerne med mere end 20%. Hvis den høje lønstigningstakt fortsætter, er der en voksende risiko for, at den ikke vil kunne modsvares af produktivitetsstigninger. Lønstigningerne vil dermed udhule Estlands konkurrenceevne og vækstmuligheder. Der er eksempler på udenlandske virksomheder, som

har afstået fra at investere pga. arbejdsmarkedssituationen.

Den ved lov fastsatte månedlige minimumsløn var pr. 1. januar 2007 230 EUR, og den månedlige gennemsnitsløn var i 2006 598 EUR med de højeste lønninger i finanssektoren og de laveste i hotel- og restaurationsbranchen.

Gnsn. månedslønninger (brutto) 2006 (EUR)

	Tallinn	Andre regioner
Ingeniører (ledelse)	1 600 - 2 200	1 300 - 1 900
Ingeniører (teknologi og processer)	700 - 1 200	500 - 1 000
Ingeniører (udstyr)	700 - 1 000	500 - 1 000
IT - softwareprogrammører	700 - 1 800	
Sekretærer	400 - 700	
Funktionærer	400 - 500	300 - 400

Kilde: Fontes, Estisk Lønoversigt 2006

På længere sigt udgør arbejdskraftmanglen en direkte trussel mod økonomiens vækstmuligheder ikke mindst på baggrund af en hurtigt aldrende befolkning.

Tiltag mhp. at øge beskæftigelsesgraden og vende befolkningsudviklingen står meget højt på den nye estiske centrum-højre koalitionsregerings dagsorden.

Estiske kvinders beskæftigelsesfrekvens er relativ høj. Regeringen satser på tiltag mhp. yderligere at øge frekvensen bl.a. gennem bedre adgang til børnepasning, mere fleksible arbejdsformer og muligheder for deltidsarbejde.

Regeringen satser på en styrkelse af de højere uddannelser og de erhvervsfaglige uddannelser.

Produktiviteten i Estland er kun ca. halvdelen af EU-gennemsnittet, men stiger dog hurtigt. Regeringen satser på yderligere produktivitetsforbedringer gennem styrkelse af FoU-indsatsen bl.a. inden for vidensintensive sektorer som IT og biomedicin. Det er målet, at udgifterne til FoU skal udgøre 3% af BNP i 2015.

For at vende den demografiske udvikling satser regeringen på familiepolitiske tiltag bl.a. i form af bedre børnepasningsmuligheder, forbedring af boligforholdene for flerbørnsfamilier og

øgede tilskud til børnefamilier.

I 2006 gennemførtes en ensartet pensionsalder for mænd og kvinder på 63 år samtidig med, at pensionsalderen hævedes for kvinder med tre år og reduceredes for mænd med to år, og der gennemførtes tiltag mhp. at fastholde pensionister på arbejdsmarkedet. Yderligere forhøjelser af pensionsalderen kan forventes.

Arbejdskraftindvandring fra tredjelande er et sensitivt politisk spørgsmål. I dag har Estland kun en begrænset indvandring fra især Rusland og Ukraine til især værftsindustrien. Arbejdskraftmanglen øger presset for at lukke mere op for indvandring fra tredjelande. Regeringen er af politiske grunde tøvende mht. at åbne op for mere arbejdskraft fra bl.a. den store nabo i øst. Estisk erhvervsliv ønsker øget fleksibilitet i den restriktive estiske lovgivning (lave kvoter) på området.

3. Arbejdsmarkedets organisering

Det estiske arbejdsmarked er karakteriseret ved en generelt lav organisationsgrad. Ca. 14% på arbejdstagerside og 35% på arbejdsgiverside.

Den lave procent på arbejdstagerside ses som en reaktion på sovjettidens tvungne fagforeningsmedlemskab. Fagforeninger findes kun indenfor få brancher som: Sundheds- og sygehusvæsen, transport og undervisning. Godt 12% af arbejdstagerne er organiseret i de to fagforeninger EAKL og TALO.

Det er kun få fagområder, hvor løn- og arbejdsvilkår forhandles via kollektive aftaler (bl.a. sygehus- og undervisningsområdet). Ikke-lovregulerede løn- og arbejdsvilkår forhandles således langt overvejende lokalt/individuel. Arbejdsgiverne har i udgangspunktet en stærk forhandlingsposition, men i en situation med stor arbejdskraftmangel står arbejdstagerne stærkere.

4. Arbejdstids-, ferie- og dagpengebestemmelser

Generelt

Normal arbejdsuge	5 dage
Normal arbejdstid	8 timer
Alm. ferie	28 dage
Pensionsalder (både mænd og kvinder)	63 år

Arbejdstids- og feriebestemmelserne er lovregulerede. Endvidere er der lovfæstede regler om ansættelsestryghed, arbejdsmiljø og ligestilling/anti-diskrimination. De estiske lovbestemmelser vedr. ansættelseskontrakter er generelt til arbejdstagerens fordel og indebærer bl.a. et

opsigelsesvarsel på mindst to måneder. Ingen regler om bestyrelsesrepræsentation.

Barselsorlov - i alt 140 kalenderdage før og efter fødslen. Efter fødslen opretholder moderen indenfor en 15 måneders periode sin gennemsnitlige årsløn 100% betalt af staten. Retten til barselsorlov ophører, når barnet bliver tre år.

Sygdom - arbejdstageren har adgang til max. 182 kalenderdage uafbrudt betalt sygeorlov (max. 250 dage årligt). De offentlige sygedagpenge er 60% (hospitalsbehandling) eller 80% (anden behandling) af seneste gennemsnitlige årsløn.

Overtidsbetaling - 50% af timelønnen. Arbejde på feriedage kompenseres enten ved afspadsring eller 50% overtidsbetaling. Tillægget for arbejde på officielle helligdage er 100%.

Socialbidrag betales af arbejdsgiveren med 33% af samlede lønudbetalinger.

Arbejdsløshedsforsikring - 0,9% af lønnen. Arbejdsgiveren betaler 0,3% og arbejdstageren 0,6%.

Arbejdsløshedsdagpenge - arbejdsløse har fra 1. januar 2007 ret til dagpenge på minimum 1.000 EEK (64 EUR månedligt) i op til seks måneder forudsat, at man er indmeldt/registreret i en arbejdsløshedskasse.

7.8 Ambassadøranalyse - Koalitionsregeringen Ansip.

1. Efter godt 1 måneds intense forhandlinger om dannelsen af en ny koalitionsregering kunne præsident Ilves den 5. april tage den nye centrum-højre koalitionsregering bestående af det liberale Reformparti, det konservative - nationalistiske Res Publica - Pro Patria og Socialdemokratiet i ed. Særligt Reformpartiet kom styrket ud af valget og besætter 6 af de i alt 14 ministerposter. Vælgerne har bl.a. belønnet Ansip og hans parti for den kraftige økonomiske fremgang, som Estland har oplevet siden valget i 2003. Valget bød ligeledes på en markant personlig sejr for premierminister Ansip, og det var en klart bevidst statsminister, der allerede i forbindelse med koalitionsforhandlingerne indtog en næsten ”alt eller intet holdning” til såvel substans som personspørgsmål. Dette til trods for, at en væsentlig del af partiets fremgang må tilskrives det forhold, at flere vælgere valgte at støtte Ansip og Reformpartiet på bekostning af den anden koalitionspartner Centerpartiet og dennes leder, tidligere økonomiminister Savisaar. Med andre: Man stemte på Ansip **netop** fordi han ikke var Savisaar.

Allerede under valgnatten stod det klart, at en fortsættelse af koalitionsamarbejdet med Centerpartiet og Folkeunionen ikke var mulig. Ikke fordi koalitionen i de næsten to år som sammenholdet varede ikke leverede i form af et effektivt og pragmatisk samarbejde – men fordi man i Reformpartiet i de sidste uger under valgkampen bevidst valgte at lægge kold luft til Centerpartiet og ikke mindst partiets forslag om forbedring af sociale ydelser og pensioner. Taktikken lykkedes.

Den største ”knast” under regeringsforhandlingerne var spørgsmålet om besættelse af udenrigsministerposten, som lederen af Res Publica – Pro Patria, tidligere premierminister Mart Laar gjorde krav på. For Ansip var det derimod altafgørende ikke, at skulle hensygne fire år, ”som statsminister i regeringen Laar”. For at undgå et sammenbrud i regeringsforhandlingerne og sikre partiet en plads i regeringen kastede Mart Laar håndklædet i ringen til fordel for den siddende udenrigsminister Paet og meddelte, at han i stedet vil hellige sig opgaven som partileder. Ikke nogen nem opgave al den stund, at der fortsat hersker vedvarende brydninger indenfor det nyligt fusionerede parti. Under alle omstændigheder har forløbet i forbindelse med koalitionsforhandlingerne hos mange efterladt indtrykket af en leder af format, der efter en unfair magtkamp på det rigtige tidspunkt valgte at give ind. Laars skygge vil derfor under alle omstændigheder hænge over regeringsamarbejdet og statsminister Ansip.

Den tredje koalitionspartner Socialdemokratiet, der i koalitionsregeringen besætter tre poster – som h.h.v. finans- indenrigs- og befolknings ministerierne synes allerede under regeringsforhandlingerne indstillet på at optræde som en loyal koalitionspartner.

Mange iagttagere spår dog allerede nu en kortere levetid for koalitionsregeringen end de programsatte fire år om ikke andet fordi, erfaringerne fra tidligere centrum-højre koalitionsregeringer i 1999 og 2003 taler deres tydelige sprog.

2. Regeringskoalitionsprogrammet byder i det store og hele på en uændret politisk kurs, baseret på de frie markeds kræfter og tro på en vedvarende økonomisk fremgang. Men også børnefamilierne og pensionisterne kan se frem til en forbedring af levevilkårene. Skattetrykket sænkes yderligere. Estlands flade sats for indkomstskatten reduceres fra 22% i 2007 til 18% i 2011- ligesom bundfradraget hæves. Ikke umiddelbart en velkommen cocktail for en økonomi, der ifølge adskillige iagttagere er i reel fare for overophedning.

I den seneste Human Development Rapport 2006 sætter man fokus på, at Estland halter bagefter flere post-kommunistiske lande som Ungarn, Tjekkiet og Slovenien. Det drejer sig i særlig grad om indikatorer for sundhed og social udvikling (antallet af HIV/AIDS ramte og den gennemsnitlige middellevetid). Forhold, som dog ikke i væsentligt grad har afstedkommet nytænkning eller justeringer i forhold til tidligere politikker.

Regeringen har i den 26 sideres koalitionsaftale valgt at sætte fokus på initiativer til styrkelse og bevaring af det estiske sprog og kultur. Ikke mindre end 25 detaljerede paragraffer vies dette emne. Tankevækkende på baggrund af de voksende udfordringer m.h.t. til den kraftigt stigende mangel på arbejdskraft og behovet for styrkelse af innovation, faglige og højere uddannelser. Spørgsmål, der i regeringsgrundlaget gøres til genstand for en næsten stedmoderlig behandling.

Udenrigs- og sikkerhedspolitik fastholdes målsætningerne om Estlands forankring og yderligere integration i EU og NATO. Den fortsatte deltagelse i missionerne i Afghanistan og Irak fremhæves – men uden faste indikationer om fortsat tilstedeværelse i Irak, når mandatet udløber ved udgangen af 2007.

3. Det lykkedes heller ikke denne gang for de ”russiske partier” at komme over 5% spærregrensen. Samtidig lykkedes det Centerpartiet at fastholde den traditionelle vælgeropbakning til partiet blandt det russiske mindretal. En støtte der i Tallinn og den østlige del af landet udgjorde over 50% af de afgivne stemmer og som yderligere har cementeret partiets rolle i forhold til det russiske mindretal.

Tidligere økonomiminister Savisaar valgte, da det stod klart at Centerpartiet ikke ville blive lukket ind i koalitionsvarmen at henlægge sin daglige færden til Tallinns Rådhus. Her har han genoptaget sine opgaver, som byens borgmester og har valgt at støtte de kræfter (tillige med russiske medier og politikere), der gennem de seneste uger har kritiseret og modarbejdet regeringens planer om at flytte monumentet for de faldne under anden verdenskrig – den såkaldte bronze-soldat.

Forslaget om flytningen af monumentet endte med at blive et emne i den netop overståede valgkamp. Statsminister Ansip valgte aktivt at støtte vedtagelsen af det lovforslag, der banede vej for en flytning af monumentet og dermed lægge afstand til den tidligere koalitionspartner, Centerpartiet. Det egentlige motiv har dog nok snarere været, at premierministeren med sin håndfaste og konsekvente holdning fik slået hul på forestillingen om det konservative parti Res Publica - Pro Patria og ikke mindst partilederen Laar, som det væsentligste talerør for estisk identitet og nationalisme. Til trods for at spørgsmålet om bronzesoldatens videre skæbne ikke hos etnisk estere var noget væsentligt emne – skiftede dette billede radikalt med urolighederne i

slutningen af april måned. Regeringen Ansip traf på et krisemøde i de tidligere morgentimer den 27. april endelig beslutning om at flytte monumentet. Dette skete på baggrund af de voldsomme uroligheder, der brød ud efter regeringens beslutning om at igangsætte identifikationen af de fortsat unavngivne sovjetrussiske soldater, der angiveligt var stedt til hvile under monumentet. Der var tale om de værste uroligheder og i esternes optik den største udenrigspolitiske udfordring siden den genvundne selvstændighed i 1991. Belejringen af den estiske ambassade i Moskva og kraftige russiske reaktioner ikke mindst fra politisk hold har givet stof til eftertanke. Nok så vigtigt i den sammenhæng er imidlertid, at begivenhederne har givet anledning til at se nærmere på integrationen af det betragtelige russiske mindretal i landet. Denne gruppe er i dag hjemmehørende i Estland – men mange føler sig ikke som en del af samfundet. De seneste udtalelser fra regeringen Ansip tyder umiddelbart at man har forstået alvoren heri.